

Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

Datum
2022-09-07

Ärendebeteckning
551-6007-2020
Anläggningsnummer
2421-501-03

1(46)

Verkanliden Vindkraft AB
Ombud:
mikael.lundberg@kaiding.se

Ändringstillstånd för uppförande och drift av vindkraftsanläggning vid Inre och Yttre Verkanliden, Storumans kommun

Verksamhetskod enligt miljöprövningsförordningen (2013:251): 40.90 B
(1 bilaga)

Beslut

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Västerbotten beviljar, med stöd av 16 kap. 2 a § miljöbalken, Verkanliden Vindkraft AB (556839-1915) ändring av beslut daterat den 15 juni 2017 (ärende 551-5571-2014) på så sätt att vindkraftverken inom Inre och Yttre Verkanliden får ha en totalhöjd om högst 250 meter och att angivet område för uppförande och drift för gruppstation för vindkraft också omfattar fastigheten Näsvattnet 1:7 i Storumans kommun.

Villkor

Miljöprövningsdelegationen beslutar med stöd av 24 kap. 8 § miljöbalken att för verksamheten ska villkor 2 justeras och ges följande lydelse (*ändring kursiverad*)

2. Placeringen av vindkraftverk och dragning av vägar får inte ske inom stoppområden som framgår av *miljöprövningsdelegationens beslut (ärende 551-5571-2014) bilaga 2* eller inom strandskyddat område och inte heller närmare än flyttlederna för renar än vad verken är markerade i den preliminära layouten (bilaga 2 till miljökonsekvensbeskrivningen), se domsbilaga 2.

Miljöprövningsdelegationen beslutar med stöd av 24 kap. 8 § miljöbalken att för verksamheten ska *nytt* villkor gälla med lydelse:

20. Vindkraftverkens och rotorbladens svepyta ska placeras helt inom projektområdet/utredningsområdet.
21. Vindkraftverk får inte komma i konflikt med MSA-ytan i aktuell MSA-sektor för Vilhelmina flygplats om inte flygplatsen medger det.

Miljöprövningsdelegationen beslutar att bolaget ska ställa säkerhet med minst 1 250 000 kr per vindkraftverk som uppförs. Säkerheten avser kostnaderna för det avhjälpande av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Säkerheten ska ställas i sin helhet och godkännas av tillståndsmyndigheten innan anläggningsarbeten för respektive verk påbörjas. Säkerheten ska justeras efter konsumentprisindex där året 2022 utgör bas.

I övrigt gäller beslutade villkor och vad som bestämts i grundtillståndet (551-5571-2014).

Ändringstillståndet får tas i anspråk när det vunnit laga kraft och en säkerhet har ställts och godkänts av miljöprövningsdelegationen.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken.

Delegering

Miljöprövningsdelegationen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken (jfr. med 19 kap. 5 § 9), åt tillsynsmyndigheten att utöver det som redan följer av grundtillståndet vid behov besluta om ytterligare villkor för att:

- godkänna utformning av information och placering av varningsskyltar om risk för iskast och nedfallande föremål enligt villkor 10.
- föreskriva om de ytterligare villkor som är nödvändiga för att förebygga att föreskriven skuggtid enligt villkor 12 överskrids.

Igångsättningstid

Den med tillståndet avsedda verksamheten ska ha satts igång senast den 17 september 2025, annars förfallet tillståndet.

Delgivning av beslutet

Detta beslut ska delges genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidningarna Västerbottens Kuriren, Folkbladet och Lokaltidningen i Sorsele-Storuman-Vilhelmina-Dorotea-Åsele-Lycksele vecka 37. Beslutet skickas även till närboende och berörda myndigheter. Beslutet hålls tillgängligt på kommunkansliet i Storumans kommun till och med den 12 oktober 2022. Beslutet delges endast på detta sätt.

Miljöprövningsdelegationens motivering

Förutsättningar för prövningen

Bolaget har sedan tidigare ett tillstånd till att uppföra 27 vindkraftverk med en maximal höjd på 210 meter. Vindkraftsverkens placering inom de två delområdena Inre och Yttre Verkanliden i grundtillståndet är inte fastställd.

Bolaget ansöker om en ändring av grundtillståndet innebärande att vindkraftverken som högst får ha en totalhöjd på 250 meter, det vill säga en ökning av totalhöjden med 40 meter. Bolaget yrkar samtidigt att ett nytt villkor avseende flygsäkerhet som gäller MSA-yta för Vilhelmina flygplats ska föreskrivas. Höjningen beräknas innebära en ökad elproduktion av förnybar energi med 10–20 procent jämfört med grundtillståndet.

Enligt 16 kap. 2 a § miljöbalken får tillståndet vid ändring av en miljöfarlig verksamhet begränsas till att enbart avse ändringen, s.k. ändringstillstånd. Miljöprövningsdelegationen anser att ansökan avser en avgränsad del av verksamheten som kan provas som en ansökan om ändringstillstånd.

Kommunal tillstyrkan

Kommunfullmäktige i Storumans kommun har tillstyrkt ansökan om ändringstillstånd enligt 16 kap. 4 § miljöbalken.

Försvarsintressen

Försvarmakten har inget att erinra avseende sökt ändring.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att bolaget har genomfört samråd och upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Miljöprövningsdelegationen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och att den specifika miljöbedömningen kan slutföras.

Planförhållanden och lokalisering

Projektområdet omfattar inte något riksintresse enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. I närheten av projektområdet, både norr och söder om projektområdet, går flyttleder som är av riksintresse för rennärningen. Området ligger inom Vapsten samebys vinterbetesmarker.

Projektområdet omfattas inte av några detaljplaner eller områdesbestämmelser. I gällande översiktsplan för Storumans kommun finns ingen planerad markanvändning inom projektområdet.

Landskapsbild

Vindkraftverk med en totalhöjd på 250 meter kommer att synas på ett längre avstånd än vindkraftverk med den totalhöjd som tillåts i grundtillståndet. En ökad höjd kommer att innebära att fler verk blir synliga eller uppfattas som större. På längre avstånd är skillnaden i höjd svårare att märka, särskilt som placeringen av verken sker på olika markhöjder. Bolaget menar att de högre vindkraftverken gör att vindkraftverken kommer att framträda tydligare, men att förändringen kommer att vara liten jämfört med befintligt tillstånd. Det är den ytterligare påverkan som ändringstillståndet innebär som miljöprövningsdelegationen har att ta ställning till och miljöprövningsdelegationen instämmer i bolagets resonemang. Inte heller det nybildade naturreservatet Skarvsjömyrarna och synlighet av vindkraftverken från reservatet föranleder att ändringstillstånd inte kan beviljas.

Hälsa och säkerhet

Buller och skuggor

Miljöprövningsdelegationen bedömer att höjningen av vindkraftverken inte kommer att innebära konsekvenser i fråga om ljud som medför att ansökan inte kan beviljas. Av ljudberäkningarna framgår att den ökade höjden på vindkraftsverken inte innebär någon direkt skillnad. Grundtillståndets villkor om 40 dBA kommer att kunna efterlevas, även med ökad höjd på vindkraftverken, vid samtliga bostäder.

Enligt grundtillståndets villkor 12 får rörliga skuggor från vindkraftsanläggningen inte överstiga åtta timmar per år på störningskänslig plats vid bostäder. Kontroll av villkoret ska utföras. Vad gäller uppkomsten av skugga från verken har bolaget beräknat att ändringen av totalhöjden medför att skuggtiden vid fem byggnader överskrider föreskrivet villkor på 8 timmar per år vid ett värsta scenario. Vid beräkning av teoretisk skuggtid som tar hänsyn till att himlen endast är molnfri en del av tiden och att rotorbladen inte alltid är vinkelräta mot solstrålningen beräknas två byggnader överskrida idag gällande villkor.

Med anledning av att grundtillståndets villkor fortsatt gäller bedöms konsekvenserna av rörliga skuggor i jämförelse med grundtillståndet bli obetydliga. Miljöprövningsdelegationen anser att tillsynsmyndigheten ska ges delegation för att vid behov föreskriva villkor som är nödvändiga för att förebygga att föreskriven skuggtid enligt villkoret 12 överskrids.

Säkerhet

För att begränsa risken för iskast finns i befintligt tillstånd villkor (villkor 10) om att verken ska vara försedda med utrustning som minimerar förekomsten av is på rotorbladen eller utrustning som stänger verken vid förekomst av is på rotorbladen, tills risken för iskast är försumbar. Utrustningen ska vara i drift när det finns risk för isbildning och kontroll av

utrustningen ska ske årligen. Varningsskyltar med information om risk för iskast och nedfallande föremål ska sättas upp innan verken tas i drift. Utformning och placering ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Vid Inre Verkanliden, i anslutning till projektområdets nordvästra gräns, finns en skoterled som löper från Storuman till Dikanäs i nordväst. Bolaget har åtagit sig att under både bygg- och drifttiden ha en dialog om att dra skoterleden i ett nordligare läge med den lokala skoterklubben för att begränsa konsekvenserna för skotertrafiken. Behovet av omledning av skoterleden utifrån en säkerhetszon till verken är en fråga som kan prövas först när slutlig layout och placering av verken fastställts.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Storumans kommun har framfört synpunkt om att villkor 10 ska utökas med krav om information i sociala medier och lokaltidningen inför perioden med risk för iskast samt att slutlig utformning av informationens tillvägagångssätt kan utformas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Bolaget har uppgett att samråd ska ske med tillsynsmyndighet, skoterklubb, rennärning och övriga berörda parter om hur information om risk för iskast och nedfallande föremål. Eftersom förutsättningarna skiljer sig mellan olika vindkraftsprojekt är det lämpligt att en plan för varningssystem utvärderas utifrån just detta projekt när layout av vindkraftverk, internt vägnät och anslutningsvägar är fastställt.

Miljöprövningsdelegationen anser att frågan om hur information ska ges och utformas lämpligen är en sak som kan hanteras av bolaget i samråd med tillsynsmyndigheten och berörda utifrån behov, teknikutveckling för informationssystem m.m. En höjning av verken bedöms inte innebära sådan ökad risk att ytterligare villkor i detta avseende behövs.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att frågan om hur informationen ska ges är en mindre fråga som kan delegeras till tillsynsmyndigheten. Grundtillståndets villkor om iskast kommer utöver åtagandet om samråd fortsatt att gälla för verksamheten.

En höjning av vindkraftsverken bedöms inte innebära risk för iskast vid allmän väg. Men för att reducera risk för iskast och nedfallande föremål utanför projektområdet anser miljöprövningsdelegationen att svepytan från vindkraftsverkens rotorblad ska placeras helt inom projektområdet, som i grundtillståndet har kallats utredningsområdet, och föreskriver därför om nytt villkor för det.

20 Vindkraftverkens och rotorbladens svepyta ska placeras helt inom projektområdet/utredningsområdet.

Hinderbelysning och flygsäkerhet

Den hinderbelysning på vindkraftverken som krävs enligt transportsstyrelsens föreskrift TSFS 2020:88 för verk med en total höjd på 250 meter skiljer sig mot kraven som fanns när grundtillståndet gavs.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att påverkan från hinderbelysning inte är så stor att ansökan om ändringstillstånd ska avslås. Villkor 9 i grundtillståndet kommer fortsatt att gälla där det bland annat framgår att hinderbelysningens ljusintensitet ska reduceras så mycket som gällande lagstiftning medger samt synkroniseras inom anläggningen.

Projektområdet hamnar inom MSA-ytan för Vilhelmina flygplats. Bolaget kommer att genomföra en ny flyghinderprövning innan slutlig placering av vindkraftverk och vägar tas fram. Miljöprövningsdelegationen bedömer att det av bolaget föreslagna villkoret kan godtas med tillägget ”om inte flygplatsen medger det”. Eftersom giltighetstiden för en flyghinderanalys är begränsad ska också en ny flyghinderanalys genomföras innan slutlig placering av vindkraftsverk och vägar. Det behöver däremot inte anges särskilt i villkor.

21 Vindkraftverken inte får komma i konflikt med MSA-ytan i aktuell MSA sektor för Vilhelminas flygplats om inte flygplatsen medger det.

Naturvärden

Miljöprövningsdelegationen bedömer att ändringsansökan inte innebär en så stor påverkan på naturvärden inom projektområdet att ytterligare villkor utöver de som omfattas av grundtillståndet behöver föreskrivas. En ändring av totalhöjden till 250 meter innebär en viss ökning av markintrånget på områden utanför utpekade stopp- och strandskyddsområden för att anlägga ytor för kranuppställning, lagring och fundament. Markanspråket uppskattas öka med cirka 2–4 hektar inom det 1 280 hektar stora projektområdet. Grundtillståndet är reglerat med stopp- och hänsynsområden för placering av verk och vägar och samma åtagande om skadeförebyggande åtgärder gäller även fortsättningsvis. De områden som har högst naturvärden kommer att undantas helt från exploatering. Naturvärden inom naturreservatet Skarvsjömyrarna bedöms inte påverkas av en höjning.

Den slutliga placeringen av vägar och vindkraftverk är ännu inte fastställd och det finns därmed utrymme för att ändra placeringen vid detaljprojekteringen. Miljöprövningsdelegationen bedömer utifrån vad som framkommit om naturvärdena i området att frågan om eventuell påverkan på lummer- och kärlväxter inte hindrar att tillstånd nu meddelas. Sådan påverkan måste dock beaktas av bolaget vid detaljprojektering.

Inventering av naturvärden och fauna genomfördes i samband med grundtillståndet. Miljöprövningsdelegationen anser att genomförda

utredningar är tillräckliga för att kunna bedöma vilken påverkan ändringen kan få.

Kungsörn

Bolaget skriver i sin ändringansökan att kungsörnsaktiviteten i delområdet Yttre Verkanliden har ökat avsevärt sedan ansökan gavs in år 2014 i det tidigare ärendet. Bolaget anger att fåglar som flyger på en höjd av 210 meter även kan antas flyga på en höjd av 250 meter. Bolaget har framfört att rotordiameter mellan mindre och större verk inte skiljer sig åt i någon större omfattning och det föreligger inte nödvändigtvis någon skillnad i rotordiameter mellan verk som är 210 meter eller 250 meter höga. Mot bakgrund av detta bedömer bolaget att ändringen ger små konsekvenser och inte kommer innebära någon ökad kollisionsrisk jämfört med grundtillståndet.

Bolaget har uppgett att frågan om vilken rotordiameter som vindkraftverken ska ha vanligtvis inte regleras i tillstånd. Mot bakgrund av teknikutvecklingen kan en sådan uppgift vara obsolet när verken ska uppföras. I det tillstånd som gäller för verksamheten kommer vissa villkor om maximal totalhöjd, stoppområden, buller och skuggning m.m. föreskrivas och dessa gäller oavsett vilken typ av vindkraftverk som uppförs. De skyddsåtgärder som medför att verksamheten blir tillåtlig ska vidtas och villkoren ska innehållas oavsett vilken rotordiameter som slutligen väljs. Att rotordiameter inte är behövligt att uppge framgår bl.a. av Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr. M 2426-20. Uppgift om rotordiameter är inte heller ett åtagande som är bindande. Av ovanstående skäl har bolaget inte funnit skäl att nu uppskatta vilken rotordiameter som slutligen kan väljas.

Yttre Verkanliden är en del av ett kungsörnsrevir där aktiviteten har ökat kraftigt i och i närheten av projektområdet sedan grundtillståndet beslutades. Antalet kända revir i omgivningen har ökat. Inventeringar av kungsörn har skett åren 2010, 2013, 2020 och 2021. Inventeringarna har inte visat tecken på att det skulle finnas någon boplats inom tre kilometer från projektområdet samt att det saknas lämpliga häckningsmiljöer inom det avståndet. Även om det inte finns branter eller gammal skog med lämpliga boträd kan projektområdet vara attraktivt för örnar på grund av de nytagna hyggen som finns i området. Nytagna hyggen är lämpliga födosöksområden under en period fram tills de växer igen. I utredningen anges att en möjlig förklaring till flygningarna i och nära projektområdet skulle kunna vara att Yttre Verkanliden är gränsen för ett revir och att örnarna i reviret visar upp sig och markerar (spelflyger) mot örnar från andra revir.

Enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845) är det förbjudet att bl.a. avsiktligt döda eller störa kungsörnar eller att skada eller förstöra deras fortplantningsområden. Kungsörn är upptagen i bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets direktiv (2009/147/EG) om bevarande av

vilda fåglar (fågeldirektivet) och angiven som nära hotad i den svenska rödlistan.

Länsstyrelsen har påtalat att förekomsten av kungsörn ökat i delområdet Yttre Verkanliden och att sannolikheten för kollision är högre där aktiviteten av rovfåglar är hög. Inventeringarna har påvisat att örnarna rör sig och använder delar av Yttre Verkanliden under en känslig tid på året. Att inte ta hänsyn till denna nya kunskap, och enbart fokusera på avstånd till boplatser, skulle innebära att man medvetet accepterar risken för kollisioner mellan örnar och rotorbladen. Länsstyrelsen anser att schablonavstånd kan användas i de fall där det är oklart hur örnarna rör sig inom reviret och där man istället vill utgå från ett revir med genomsnittlig storlek och örnar med genomsnittligt beteende. Utifrån den ökade kunskapen om hur örnarna rör sig i området anser länsstyrelsen att det inte kan uteslutas att det finns en ökad risk för kollisioner och dödande av kungsörnar, varför en höjning av verken främst inom delområdet Yttre Verkanliden bedöms vara olämpligt. Om ändringstillstånd ändå medges anser länsstyrelsen att ett villkor med krav på kontrollprogram bör ställas som särskilt redovisar hur påverkan på kungsörn och även fladdermöss följs upp.

Vindval anger i den uppdaterade syntesrapporten 2017 rapport 6740 ”Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss – Syntesrapport” att vindkraft inte bör byggas inom en zon på 2–3 km radie från kungsörnarnas boplatser inkl. kända alternativbon. En större yttrezon på 6 km radie från boplatser, bör hållas i direkt anslutning till branta bergsryggar, sluttningar och branter där uppvindar ofta bildas. Även inom bestånd av skog med högre generella naturvärden eller i sammanhängande äldre uppvuxna skogsområden med stort inslag av lavrik mark där skogen har en sådan karaktär att den är viktig för kungsörnars jakt och häckning, bör inte några vindkraftverk byggas inom 6 km avstånd från kända bon av kungsörn. Inom den större zonen, från 2–3 km avstånd från bo till 6 km avstånd från bo, kan då samtidigt vindkraft byggas i miljöer som inte används, eller inte kommer att användas när kraftverken väl byggs, i någon större omfattning av kungsörnar.

Kungsörnar är rörliga och under häckningstid utnyttjar ett örnpar stora områden. Hyggen är föredragna som jaktmarker av kungsörn. Områden som idag är hyggen kommer relativt snart att vara ungskog, vilket är en miljö som inte föredras av kungsörnar. Av Vindvals rapport framgår därför att zoner som anpassas exakt efter funna lokala örn rörelser sannolikt inte leder till ett bättre skydd av örnarna, eftersom den årliga variationen av var de bästa jaktmarkerna finns troligen är alltför stor. De områden där det finns många kungsörnar kan alltså variera från år till år, särskilt i de skogsdominerade norra delarna av landet. Vindval rekommenderar inte detaljerade studier av varje enskilt örnspars rörelser i områden där man är intresserad av att bygga vindkraft. Vindval bedömer att generella skyddszoner samt undvikande av ovan nämnda miljöer ger minst lika goda möjligheter till skydd för örnarna.

Miljöprövningsdelegationen delar bolagets uppfattning att det sannolikt inte finns någon boplatz inom tre kilometer från projektområdet. Observationer har visat att örarna rör sig över ett relativt stort område inom reviret, men inga observationer har påvisat någon boplatz i närområdet. Avståndet bedöms uppfylla Vindvals rekommenderade skyddszon till boplatz för kungsörn och området saknar boplatser eller lämpliga häckningsmiljöer med gammal naturskog eller branter inom 3 kilometer. Miljöprövningsdelegationens samlade bedömning är därför att en höjning av verken i detta fall med 40 meter inte ökar risken för kollisioner med örarna på ett otillåtet sätt.

I grundtillståndet, villkor 8 finns krav på att kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten innan arbetena påbörjas samt att utformning ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Miljöprövningsdelegationen bedömer inte att det finns skäl för att precisera vad som ska ingå i kontrollprogrammet med anledning av en höjning av verken.

Övriga fåglar

Länsstyrelsen har i yttrandet påtalat att ingen uppdaterad artskyddsutredning har utförts i samband med ändringsansökan. Länsstyrelsen lämnar till miljöprövningsdelegationen att bedöma om ytterligare villkor krävs, och nämner att villkor om att avverkning inte ska ske under häckningstid skulle kunna föreskrivas för att undvika att utlösa förbudet att avsiktligt döda fåglar enligt artskyddsförordningen.

Bland de fåglar som observerats inom området vid tidigare inventeringar finns ingen art som är klassificerad som hotad. De skogslevande fåglarna har i inventeringarna bedömts vara vanligt förekommande i området. Inga större spelplatser för orre och tjäder har observerats i området. Påverkan bedöms därför inte vara så stor att bevarandestatus på populationsnivå av fåglar i området påverkas negativt av en höjning av verken.

Miljöprövningsdelegationen anser att utredningen i ärendet är tillräcklig för en bedömning av artskyddsfrågorna. De stoppområden och åtaganden inom hänsynsområden som gäller enligt grundtillståndet kommer att gälla även fortsättningsvis. De förändringar som uppstår genom ändringstillståndet med ett något ökat markanspråk och högre vindkraftverk förändrar inte den tidigare gjorda bedömningen av tillåtligheten. För att bevara den kontinuerliga ekologiska funktionen och en tillfredställande bevarandestatus på populationsnivå av fåglar i området bedöms inga ytterligare villkor behöva föreskrivas. Sammanfattningsvis bedömer miljöprövningsdelegationen att ändringen av totalhöjd inte innebär sådan påverkan på artskyddet att ändringen inte ska tillåtas.

Fladdermöss

Bland däggdjuren är det främst fladdermöss som riskerar att påverkas negativt av vindkraftsetableringar eftersom de kan kollidera med

vindkraftverken. En gles förekomst av Nordfladdermus upptäcktes vid inventeringen år 2013 500 meter utanför projektområdet. Bolaget bedömer att kollisionsrisken inte ökar om totalhöjden ökar.

I grundtillståndet, villkor 6, finns krav på skyddsåtgärder genom driftsreglering av hänsyn till fladdermöss, s.k. BAT-mode. Det innebär att verken ska stängas av när medelvindhastigheten under 10 minuter är lägre än 5 m/s vid verkens nav. Detta gäller från en timme före solnedgång till en timme efter solnedgång under perioden från och med 15 juli till och med 30 september. Enligt den senaste forskningen (Vindvals rapport 6827 ”Nordfladdermus och barbastell”) bedöms risken för påverkan från vindkraftverk på fladdermöss i norra Sveriges inland vara liten.

Utifrån rapporten och att stoppreglering i enlighet med villkor i grundtillståndet kommer att användas under perioden när fladdermössen migrerar anser miljöprövningsdelegationen att höjningen inte kommer att innebära någon beaktansvärd ökad risk för skada på fladdermöss som skulle medföra att en höjning inte är tillåtlig.

Rennäring

Projektområdet berör riksintresse för flyttled för rennäringen. Vapstens sameby nyttjar även området för bete. Sedan grundtillståndet meddelades har samebyn återupptagit fotflytt av renarna förbi projektområdet. Området har under senare år varit viktigt för samebyn då det varit rikligt med bete av hänglav inom området.

Det miljöprövningsdelegationen ska bedöma är hur rennäringen påverkas av högre verk i jämförelse med grundtillståndet.

Renar kan påverkas genom att verken blir synligare på längre håll och från öppna platser men eftersom synbarheten endast ökar från öppna platser bedöms påverkan bli begränsad. Vidare kommer ett ökat markanspråk för anläggning av ytor för kranplatser och fundament medföra ett ytterligare betesbortfall. Etableringen kommer att innebära störningar i samband med anläggandet av vindkraftsparken då mänsklig närvaro är som störst. Påverkan uppkommer oavsett verkens totalhöjd, men antalet transporter till projektområdet kommer att öka då ytterligare material och verksdelar behöver levereras under anläggningsperioden. Den mänskliga aktiviteten inom området bedöms inte att öka under driften jämfört med grundtillståndet.

Forskning har visat att byggskedet av en vindkraftsanläggning medför en stor negativ påverkan på renar och därmed på förutsättningarna att bedriva renskötsel. När det gäller påverkan under driftskedet finns det däremot olika uppfattningar i vilken utsträckning vindkraftverken i sig kan påverka renar och renskötseln negativt. Om renar kan vänja sig vid vindkraftverken verkar också vara osäkert och det krävs mer forskning i driftsfas. Vilken påverkan som en vindkraftverksamhet kan medföra tycks därmed variera beroende på

lokala faktorer som t.ex. topografi, men sannolikt också på omfattningen av mänsklig närvaro.

När parken väl driftsätts kommer den största risken för påverkan bli att renarna undviker verken inom ett visst avstånd, s.k. undvikelseeffekt. Det går dock inte att i förväg säga hur stor denna blir men utifrån forskning på parker som ligger i skogslandskap kan undvikelse ske upp till 3 kilometer men kan även uppstå upp till 5 kilometer. Det går inte att fastställa något generellt avstånd för när renarnas betesro störs utan det måste bedömas i det enskilda fallet. Frågan är om renarnas undvikelseeffekt blir större med högre vindkraftverk. Sametinget hänvisar till en studie där man sett stora effekter på renar i områden upp till en mil från vindkraftsparken. Studien är genomförd i Nordnorge i ett ganska öppet landskap och bedöms inte vara direkt överförbar på ett skogslandskap.

I grundtillståndet för verksamheten finns villkor ställda till skydd för rennäringen. Villkoren avser stoppområden vid flyttleder där vindkraftsverk och vägar inte får placeras, villkor om uppförande av betes- och samlingshagar som ska hålla 1 500 renar, krav på samråd inför och under anläggningsfasen samt samråd om utformning av anläggningen och under byggskedet. Samråd ska även ske under driftsfasen. Vid samlad fotflytt förbi Inre och Yttre Verkanliden ska bolaget på begäran från berörd sameby göra uppehåll i anläggningsarbeten och drift. Frågan om i vilken omfattning bolaget ska bekosta och ersätta berörd sameby för utgifter för stödutfodring och merarbete vid hopsamling av renar och passage förbi vindkraftsparken utreds under en provotid. Som provisorisk föreskrift gäller att bolaget ska bekosta meruppgifter för stödutfodring av renar och merarbete med ett belopp om maximalt 400 000 kr per år. Grundtillståndet har reglerat flera av de frågor som aktualiseras avseende undvikelseffekter och risk för påverkan under flytt. Eventuell ytterligare påverkan kommer därmed omfattas av den utredning som ska ske under provotiden.

Vad gäller risker för iskast kommer riskavstånden att öka i och med högre verk. I grundtillståndet finns villkor om att verken ska vara försedda med utrustning som minimerar förekomsten av is på rotorbladen eller utrustning som stänger av verken vid förekomst av is på rotorbladen, till risken för iskast är försumbar samt att varningsskyltar ska sättas upp. Risken för olyckor vid iskast bedöms dock totalt sett bli liten. Bolaget ska efter samråd med bland annat rennäringen och tillsynsmyndigheten utforma hur informationen ska ges.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att grundtillståndets villkor till skydd för rennäringen är tillräckliga. Den största påverkan för rennäringen är i anläggningsfasen och detta har beaktats genom föreskrivna villkor. Övrig påverkan på grund av höjningen kan inte anses öka så mycket att det motiverar ytterligare skyddsåtgärder för rennäringen. Sammanfattningsvis bedömer miljöprövningsdelegationen att ändringen inte innebär sådan påverkan på rennäringen att ändringen inte ska tillåtas.

Kulturmiljö

Grundtillståndet reglerar åtagande om kulturmiljö och innebär ingen ändring som skulle innebära att tillstånd inte kan beviljas.

Arkeologisk fältinventering kommer genomföras när förslag till slutlig layout är fastställd enligt gällande tillstånd. Mot bakgrund av resultaten av den arkeologiska fältinventeringen kan den slutliga layouten komma att justeras utifrån resultaten av inventeringen så att fornlämningar inte skadas eller otillåten påverkan enligt kulturminneslagen uppkommer. Dessa frågor kommer hanteras med tillsynsmyndigheten inom ramen för godkännande av slutliga placeringar av vindkraftverken.

Om fornlämningar påträffas under grävning eller annat arbete ska arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla förhållandet till länsstyrelsen.

Övrigt

Under handläggningen av ärendet har det framkommit att utredningsområdet/projektområdet även omfattar fastigheten Näsvattnet 1:7 i Storumans kommun, vilket också framgår av koordinaterna som bifogats grundbeslutet. Miljöprövningsdelegationen ändrar tillståndet på så sätt att den fastigheten också ingår inom angivet område för uppförande och drift av gruppstation för vindkraft.

Miljöprövningsdelegationen har uppmärksammat att det i grundtillståndet, villkor 2, hänvisas till fel bilaga i miljöprövningsdelegationens beslut (ärende 551-5571-2014). Stopp- och hänsynsområdena redovisas i bilaga 2, inte i bilaga 1 som anges i villkor 2. I grundtillståndet redovisas i bilaga 1 utredningsområdet (översiktskarta och detaljkarta och koordinater), vilket inte villkoret syftar på.

Miljöprövningsdelegationen ändrar därför villkoret enligt följande lydelse:

Placeringen av vindkraftverk och dragning av vägar får inte ske inte ske inom stoppområden som framgår av *miljöprövningsdelegationens beslut (ärende 551-5571-2014) bilaga 2* eller inom strandskyddat område och inte heller närmare än flyttlederna för renar än vad verken är markerade i den preliminära layouten (bilaga 2 till miljökonsekvensbeskrivningen), se domsbilaga 2.

Stöttingfjällets miljöskyddsförening m.fl. har framfört att miljöprövningsdelegationen ska återkalla befintligt tillstånd och permanent avsluta bolagets ansökan som de anser saknar rättslig grund. Begäran hanteras i ett separat ärende.

Sammanfattande bedömning av tillåtligheten

Miljöprövningsdelegationen anser, med beaktande av vad som ovan anförts och med hänsyn till föreskrivna villkor, att den verksamhet som omfattas av ändringstillståndet kan bedrivas utan att olägenhet av väsentlig betydelse uppstår. Verksamheten är godtagbar utifrån miljöbalkens mål i 1 kap, de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap, inklusive kraven på skyddsåtgärder och försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken. Ansökan om ändring kan därför bifallas på det sätt och i den omfattning som framgår av beslutet. Vad Stöttingfjällets miljöskyddsförening m.fl. anført i övrigt föranleder ingen annan bedömning.

Ekonomisk säkerhet

Bolaget har föreslagit att den ekonomiska säkerheten i grundtillståndet på 700 000 kr per vindkraftverk ska gälla även fortsättningsvis.

Bolaget har anført att vid en ökad totalhöjd till 250 meter blir det cirka två extra tornsektioner per vindkraftverk och ett något större fundament vilket innebär att återställningskostnaderna blir försumbart högre och ryms inom de redan tilltagna 700 000 kr per vindkraftverk jämte indexuppräknings. Bolaget har uppskattat kostnaderna för avveckling av vindkraftverk enligt följande.

Post	Kostnad i SEK
	27 vindkraftverk
1. Nedtagande av 27 vindkraftverk	9 450 000
2. Borttagande av vindkraftverk från området	4 050 000
3. Återställning av fundament	2 025 000
4. Nedtagande av transformatorstation inkl servicebyggnad	900 000
5. Återställning av kranplatser och andra ytor	945 000
6. Projektleddning	1 500 000
Total kostnad	18 870 000
Kostnad per vindkraftverk	700 000

Syftet med den ekonomiska säkerheten är att säkerställa att området för vindkraftparken kommer att efterbehandlas då verksamheten upphör. Det är de faktiska kostnaderna som kan komma att belasta samhället som ska stå i fokus när säkerheten beräknas. Därför ska den ekonomiska säkerheten kunna täcka alla kostnader som uppstår om tillsynsmyndigheten tvingas upphandla efterbehandling av vindkraftparken, t.ex. om bolaget försätts i konkurs. En beräkning av de avvecklingskostnader som kan uppstå i framtiden omfattar ett stort antal osäkerheter, bl.a. avseende utförande- och arbetskostnader.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att bolagets uppskattade kostnad är låg. I praxis har betydligt högre belopp bedömts som rimliga (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 9 maj 2019 i mål nr M 4293-18) som avsåg vindkraftverk med en totalhöjd på 201 meter. Miljöprövningsdelegationen gör bedömningen att den ekonomiska säkerheten istället ska bestämmas till 1 250 000 kr per verk. Säkerheten avser kostnaderna för det avhjälpande av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Säkerheten ska ställas i sin helhet och godkännas av tillståndsmyndigheten innan anläggningsarbeten för respektive verk påbörjas. Säkerheten ska justeras efter konsumentprisindex där året för beslut utgör bas.

Igångsättningstid

I beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet ska den tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång bestämmas (se 19 kap. 5 § och 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken). I grundtillståndet bestämdes igångsättningstiden till 7 år efter det att beslutet vann laga kraft. Beslutet vann laga kraft den 17 september 2018. Det är lämpligt att igångsättningstiden för det här tillståndet stämmer överens med den som gäller för grundtillståndet. Igångsättningstiden bestäms därför till den 17 september 2025.

Redogörelse för ärendet

Tidigare tillståndsbeslut

Miljöprövningsdelegationen meddelade 15 juni 2017 (ärende 551-5571-2014) tillstånd enligt miljöbalken för uppförande och drift av gruppstation för vindkraft inom angivet område bilaga 1 på fastigheterna Skarvsjö 1:42, 1:43, 1:46, 1:23, Näsvattnet 1:2, 1:3, 1:4, 1:5, 1:11, 1:15, 1:16, 1:57, Långvattnet 1:238, Norrberg 1:5 och 1:7, alla i Storumans kommun. Tillståndet omfattar uppförande och drift av maximalt 27 vindkraftverk och tillhörande anläggningar. Totalhöjden på vindkraftverken får uppgå till maximalt 210 meter. Tillståndet omfattar också uppställning och drift av ett mobilt krossverk under anläggningstiden. Tillståndet gäller i 35 år från det att beslutet vunnit laga kraft. För verksamheten gäller en igångsättningstid på sju år efter det att beslutet vunnit laga kraft.

Ärendet överklagades till mark- och miljödomstolen.

Mark- och miljödomstolen meddelade dom den 7 maj 2018 i mål nr M 1471-17 och ändrade villkor 2 och 17 och föreskrev ett nytt villkor. Frågan om kostnader i samband med stödutfodring och merarbete vid hopsamling av renar sköts upp för att utredas under en provotid. Provisorisk föreskrift föreskrevs.

Villkor

De villkor som gäller enligt beslutet och domen är följande.

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Placering av vindkraftverk och dragning av vägar får inte ske inom stoppområden som framgår av bilaga 1 eller inom strandskyddat område och inte heller närmare flyttlederna för renar än markerade i den preliminära layouten (bilaga 2 till miljökonsekvensbeskrivningen), se domsbilaga 2.
3. Den slutliga placeringen av verk ska godkännas av Trafikverket för att inte komma i konflikt med järnvägens radiosystem för kommunikation (MobiSIR).
4. Förslag till arbetsområden och slutlig placering av vindkraftverken, väg- och ledningsdragningar, placering av uppläggnings- och uppställningsytor och transformatorstationer för vindkraftens behov ska lämnas till tillsynsmyndigheten för godkännande minst tre månader innan anläggningsarbetena påbörjas.

Ritningar över slutlig utformning av gruppstationen ska ges in till tillsynsmyndigheten inom tre månader från det att anläggningsarbetena avslutats.

En arbets- och tidplan ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan byggnads- och anläggningsarbetena påbörjas. Av planen ska framgå de olika byggnads- och anläggningsmomenten och transporttider.

5. Bolaget ska senast en månad efter det att anläggningsarbetena är slutförda anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Monterings-, uppställnings-, upplagsytor och liknande som inte behövs för driften av anläggningen ska återställas inom ett år från det att anläggningsarbetena är avslutade. Återställningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Om inte hela anläggningen uppförs samtidigt ska återställning ske i de delar som uppförts. Återställningen ska ske senast ett år efter att anläggningsarbetena har avslutats på respektive plats inom verksamhetsområdet.

6. Vindkraftverken ska stängas av när medelvindhastigheten under 10 min är lägre än 5 m/s vid verkens nav. Detta gäller från en timme

före solnedgången till en timme efter soluppgången under perioden fr.o.m. den 15 juli t.o.m. den 30 september.

7. Vindkraftverken ska ges en enhetlig utformning och färgsättning. Reklam får inte förekomma på verken. Verksamhetsutövarens och tillverkarens logotyp får dock finnas på verkens maskinhus.
8. Förslag på kontrollprogram ska lämnas in till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Utformningen av kontrollprogrammet ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet ska ses över inför drifts- och avvecklingsfasen.
9. Hinderbelysningens ljusintensitet ska reduceras så mycket som gällande lagstiftning medger samt synkroniseras inom anläggningen.

Synkronisering ska ske i den utsträckning det är möjligt i enlighet med gällande föreskrifter om hindermarkering. Blinkande ljus ska synkroniseras med andra vindkraftverk med blinkande ljus inom anläggningen och, om så är möjligt, omkringliggande blinkande föremål.

10. För att begränsa risken för iskast ska verken vara försedda med utrustning som minimerar förekomsten av is på rotorbladen eller utrustning som stänger verken vid förekomst av is på rotorbladen, tills risken för iskast är försumbar. Utrustningen ska vara i drift när det finns risk för isbildning. Kontroll av utrustningen ska ske årligen genom att funktionen av programvaran och systemet i övrigt verifieras. Genomförd kontroll ska redovisas i den årliga miljörapporten.

Varningsskyltar med information om risk för iskast och nedfallande föremål ska sättas upp innan vindkraftsanläggningen tas i drift. Utformningen och placeringen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

11. Den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten får inte överstiga 40 dBA utomhus vid bostäder.

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom immissionsmätningar eller närfältsmätningar och beräkningar. Inom ett år från det att vindkraftsanläggningen tagits i drift ska en kontroll av den ekvivalenta ljudnivån utföras. Metod för detta ska lämnas in till tillsynsmyndigheten för godkännande. Kontroll ska därefter ske så snart det föreligger förändringar i verksamheten som kan medföra ökade ljudnivåer, eller när tillsynsmyndigheten anser att kontroll av ljudnivån är befogad.

Till förslaget till slutlig placering enligt villkor 4 ovan ska det bifogas en ljudberäkning för tydliggörande av att föreskrivna villkor kan innehållas.

12. Rörliga skuggor från vindkraftsanläggningen får inte överstiga 8 timmar/år på störningskänslig plats vid bostäder. Som störningskänslig plats räknas uteplats, eller en yta på upp till 25 m², som används för t.ex. rekreation, vila eller arbete i anslutning till bostäder.

Kontroll av villkoret ska utföras genom att den faktiska skuggtiden beräknas och/eller mäts för de bostäder som teoretiskt kan utsättas för rörliga skuggor överstigande 8 timmar/år.

13. Det mobila krossverket får endast användas under anläggningstiden. Inför uppställning av mobilt krossverk ska tillsynsmyndigheten informeras senast 3 veckor i förväg. Vid behov får tillsynsmyndigheten meddela ytterligare villkor om placering och drift av krossverket.
14. Kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras och förvaras på ett sådant sätt att eventuellt spill och läckage samlas upp och tas om hand. När kemiska produkter och farligt avfall inte hanteras i verksamheten ska de förvaras på invallad yta utan avlopp och under tak så att förorening av mark, yt- och grundvatten inte kan ske. Kärln ska vara noggrant märkta med sitt innehåll. Utrustning för sanering av spill ska finnas lättillgängligt.
15. Bolaget ska under tillståndstiden ha en kontaktperson i förhållande till berörd sameby. Bolaget ansvarar för samebyn alltid har aktuella kontaktuppgifter.
16. Vid samlad fotflytt förbi Inre och Yttre Verkanliden ska bolaget på begäran av berörd sameby göra uppehåll i anläggningsarbeten eller drift. Ett uppehåll ska vara upp till 48 timmar och får som mest ske vid tre tillfällen under förvintern och tre tillfällen under våren. Begäran ska ha skett skriftligen till bolagets kontaktperson minst 48 timmar innan uppehållet ska ske.
17. På begäran av berörd sameby ska bolaget för att kompensera det intrång i det allmänna intresset av rennäring som verksamheten medför uppföra två betes- och samlingsshagar. Den ena hagen ska uppföras i området öster om den svåra passagen och den andra hagen i området väster om Inre Verkanliden där de båda flyttlederna möts. Begäran ska ha skett skriftligen till bolagets kontaktperson. Sedan begäran av samebyn har skett ska bolaget inom tre månader ge in förslag på slutlig placering till tillsynsmyndigheten för godkännande. Inför godkännandet ska tillsynsmyndigheten samråda med berörd

sameby och bereda fastighetsägaren tillfälle att yttra sig. Varje hage ska kunna hålla 1500 renar under en vecka och vara försedd med fodersilo och kamrar för skiljning. Tillgång till vatten ska finnas. Bolaget ska vidmakthålla anläggningarna till dess vindkraftsverksamheten slutligt har upphört. Därefter ska anläggningarna tas bort och marken återställas om inte överenskommelse träffas med berörd sameby eller annan om övertagande av anläggningarna.

Om samebyn inte utnyttjar sin rätt till utförande enligt rennäringslagen ska bolaget inom en månad från tillsynsmyndighetens godkännande av hagarnas slutliga placering göra begäran om tillträde till länsstyrelsen. De aktuella åtgärderna ska vara utförda inom ett år från anvisning av plats av fastighetsägaren eller lagakraftvunnet beslut om anvisad plats eller tillträde. Om bolaget har skaffat sig markåtkomst på annat sätt ska de aktuella åtgärderna vara utförda inom ett år från tillsynsmyndighetens godkännande av hagarnas slutliga placering.

18. Bolaget ska senast sex månader innan verksamheten slutligen upphör redovisa en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten. I planen ska bland annat redovisas hur och inom vilken tid vindkraftverken ska nedmonteras och omhändertas samt hur marken ska återställas. Planen ska godkännas av tillsynsmyndigheten.

Senast två år efter att tillsynsmyndigheten godkänt planen ska återställningen vara utförd. Avvecklingen inklusive återställningsarbeten ska vara genomförd i sin helhet vid tillståndstidens utgång.

19. Bolaget ska inför och under anläggningsfasen
- samråda med samebyn om tidsplanen för anläggningsarbetena, både i god tid inför arbetena och vid förändringar under byggskedet, för att eventuell störning för rennäringen ska bli så liten som möjligt,
 - samråda med samebyn i samband med utformningen av anläggningen och under byggskedet för att markskador och eventuell störning för rennäringen ska bli så liten som möjligt t.ex. vid utformningen av vägar, ledningsdragningar och hantering av markskikt.

Bolaget ska vidare under driftsfasen årligen, inför tid på året då renar får vistas i området, bjuda in samebyn till samråd för ömsesidig information som kan vara av vikt för att undvika störningar för renskötseln i området.

Bolaget ska bekosta deltagandet i samråden för högst två företrädare för samebyn.

Uppskjuten fråga

Frågan om i vilken omfattning bolaget ska bekosta och ersätta berörd sameby för utgifter för stödutfodring och merarbete vid hopsamling av renar och passage förbi vindkraftsparken skjuts upp under en tid av fem år från det att tillståndet tas i anspråk.

U1.Under uppskovstiden ska bolaget i samråd med samebyn och tillsynsmyndigheten utreda vilka faktiska merkostnader för foder m.m. och arbete som årligen uppkommer för samebyn på grund av vindkraftsparken utifrån i övrigt givna förutsättningar angående hagar, uppehåll i drift m.m.

Så snart som möjligt och senast tre månader efter uppskovstidens utgång ska bolaget till prövningsmyndigheten redovisa resultatet av utredningen med förslag till slutliga villkor.

Provisorisk föreskrift

Fram till dess den uppskjutna frågan är avgjord ska följande provisoriska föreskrift gälla.

P1. Bolaget ska bekosta de faktiska merutgifterna för den stödutfodring av renar i samlingshagarna som behövs och det merarbete som uppstår på grund av vindkraftsparken med ett belopp om maximalt 400 000 kr per år.

Om verksamhetsutövaren och samebyn inte kan enas om vilket belopp som ska betalas, får tillsynsmyndigheten besluta om detta.

Föreskriften gäller till dess annat beslutas.

Delegation

Miljöprövningsdelegationen överläter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att:

- godkänna placeringar av vindkraftverken, väg- och ledningsdragningar, placering av uppläggnings- och uppställningsytor och transformatorstationer samt när byggnads- och anläggningsarbeten får påbörjas enligt villkor 4,
- godkänna metod för kontroll av buller samt vid behov begära kontroll av ljudnivån enligt villkor 11,
- meddela ytterligare villkor om placering och drift av krossverk enligt villkor 13,
- godkänna slutlig placering av betes- och samlingshagar enligt villkor 17, samt
- godkänna den slutliga avvecklingsplanen för verksamheten enligt villkor 18.

Tillsynsmyndigheten bemyndigas med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken

- att, fram till dess att den uppskjutna frågan om ersättning till samebyn är avgjord och om parterna inte kan enas, besluta om vilket belopp som ska betalas till samebyn.

Samråd

Bolaget har haft samrådsmöte med länsstyrelsen, berörda kommuner och Vapstens sameby. Samråd med övrigt berörda har skett genom skriftligt samråd med myndigheter och organisationer samt samrådsmöte i form av öppet hus för allmänheten.

Inbjudan till samråd har skickats till flertalet myndigheter, företag och organisationer, varav bl.a Försvarsmakten, Luftfartsverket (LFV), Länsmuseum i Västerbotten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Naturskyddsföreningen Västerbotten, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen (PTS), Räddningstjänsten i Storuman, Samernas riksförbund, Sametinget, Storumans flygplats, Sveriges ornitologiska förening, Tele2, Telenor, TeliaSonera, Teracom, Trafikverket, Transportstyrelsen, Vilhelmina flygplats och Västerbottens ornitologiska förening.

Samråd med enskilda har genomförts genom att inbjudan skickades per post till samtliga fastighetsägare (enligt Lantmäteriets fastighetsregister) och samtliga boende inom tre kilometer från den planerade anläggningen. Samrådsmöte har hållits i Skarvsjö Bygdegård.

Synpunkter som inlämnats under samrådet gällde bland annat samrådet, lokalisering och markanspråk, landskapsbild, infrastruktur, naturmiljö, fåglar, friluftsliv, rennäring, luftfart, ljud, skuggor, hälsoeffekter, risk och säkerhet, återställning och ekonomi.

Ärendets handläggning

Ansökan om ändringstillstånd med miljökonsekvensbeskrivning lämnades in till miljöprövningsdelegationen juli 2020.

Kommunfullmäktige i Storumans kommun har tillstyrkt ansökan i december 2020.

Efter kompletteringar kungjordes ansökan i ortstidningarna Västerbottens Kurien, Folkbladet, Lokaltidningen i Sorsele-Storuman-Vilhelmina-Dorotea-Åsele-Lycksele och remitterades till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten (HAV), Energimyndigheten, LFV, MSB, Teracom, Trafikverket, Försvaret, Vilhelmina flygplats, Kammarkollegiet, Sametinget, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Bergsstaten och Storumans kommun.

Yttranden med synpunkter på ändringen har inkommit från länsstyrelsen, Luftfartsverket. Sametinget, Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden Storumans kommun, Stöttingfjällets miljöskyddsförening m.fl. och Vilhelmina Flygplats. Bolaget har fått möjlighet att bemöta yttrandena.

Ansökan med yrkanden, åtaganden och förslag till villkor

Yrkanden och förslag till villkor

Bolaget har i ansökan yrkat:

- att tillståndet ska omfatta en etablering av upp till 27 vindkraftverk med en högsta totalhöjd av 250 meter,
- att miljöprövningsdelegationen föreskriver ett nytt villkor med lydelsen ”Vindkraftverken får inte komma i konflikt med MSA-ytan i aktuell MSA-sektor för Vilhelmina flygplats.”
- att miljöprövningsdelegationen godkänner den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen.

Åtaganden

Bolaget har i samband med ändringsansökan åtagit sig att:

- Genomföra en ny flyghinderprövning innan slutlig placering av vindkraftverk och vägar tas fram.
- En ljudberäkning enligt beräkningsmetod Nord 2000 kommer i samband med samråd om slutlig placering av vindkraftverk att redovisas till tillsynsmyndigheten.
- Efterleva de åtaganden som grundtillståndet är förenat med.
- Bolaget har uppgett att hur allmänheten ska uppmärksammas vid förhöjd risk kommer samrådats med tillsynsmyndighet, skoterklubb, rennäring och övriga berörda parter.

Bolagets beskrivning av verksamheten

Syfte med ändringen

Ändringsansökan avser en höjning av totalhöjden från 210 meter till 250 meter för att på ett bättre sätt utnyttja den befintliga vindresursen på platsen och skulle innebära en produktionsökning på ca 10-20 procent av förnyelsebar el per år för vindparken.

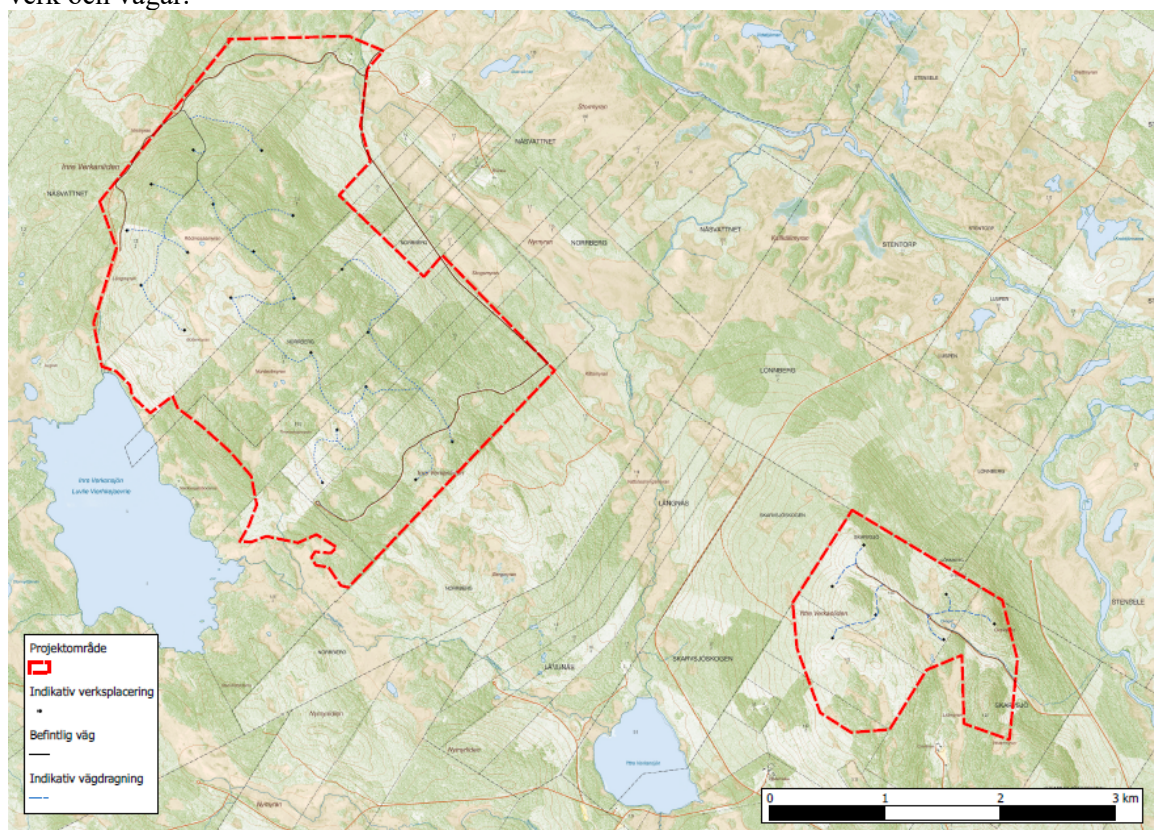
Lokalisering

Vindkraftsanläggningen vid Verkanliden är planerad på två delområden, Inre och Yttre Verkanliden, cirka 13 kilometer sydväst om tätorten Storuman i Storumans kommun, Västerbottens län.

De båda delområdena utgör gemensamt projektområdet för vindkraft vid Verkanliden. Delområdet Inre Verkanliden är en 1 036 hektar stor högplatå, belägen 500–570 meter över havet. Delområdet Yttre Verkanliden är en 244 hektar stor högplatå belägen 500–560 meter över havet och omfattar även de övre delarna av bergets östsluttning.

Närmaste liggande byarna är Verksamheten, Näsvattnet, Lönnberg, Norrberg, Skarvsjöby och Långsjöby.

Figur 1 Karta över projekt-/utredningsområdet med en preliminär placering av verk och vägar.

Planfrågor

I gällande översiktsplan för Storumans kommun finns ingen planerad markanvändning inom projektområdet. Projektområdet omfattas inte av några detaljplaner eller områdesbestämmelser. Storumans kommun har tillsammans med Sorsele kommun pekat ut områden som är lämpliga för vindkraft men aktuellt projektområde ligger inte inom något sådant område. Översiktsplanen och vindbruksplanen har inte ändrats sedan 2014.

Tillåtlighet

Bolaget har redovisat hur de uppfyller de allmänna hänsynsreglerna och hur den planerade verksamheten påverkar de nationella miljömålen. Området har bedömts lämpligt för etablering av en vindkraftsanläggning i

grundtillståndet. Bolaget anser att de förändringar som ansökan om ändringstillstånd avser inte påverkar områdets lämplighet.

Verksamhetsbeskrivning

För Inre och Yttre Verkanliden finns ett tillstånd att bedriva vindkraftsanläggning med 27 vindkraftverk med en totalhöjd om 210 meter. Vindkraftverkens placeringar enligt grundtillståndet är inte fastställda. Bolaget ansöker nu om en ändring av tillståndet för att kunna bygga vindkraftverk med en totalhöjd av upp till 250 meter. Bolaget ansöker även om ett nytt villkor avseende MSA-yta för Vilhelmina flygplats.

De huvudsakliga tekniska förändringarna jämfört med tidigare beskriven projektering är att totalhöjden blir högre. För att möjliggöra viss flexibilitet vid den slutliga detaljprojekteringen omfattar ansökan om ändringstillstånd samma antal vindkraftverk inom två delområden som gäller enligt grundtillståndet. Ändringen innebär inte någon förändring av projektområdets yta men innebär något större markanspråk jämfört med vad som gäller enligt grundtillståndet för uppställningsytor för kranar och ytor för fundament.

I dagsläget finns en preliminär vägdragning. Exakt vägdragning kan fastställas först efter att vindkraftverkens positioner är fastställda. Den slutgiltiga vägutformningen samt anslutande tillfartsvägar kommer att redovisas till tillsynsmyndigheten innan byggnationen påbörjas.

Allmänna hänsynsregler och miljömål

Bolaget har redovisat hur de uppfyller de allmänna hänsynsreglerna och planerad verksamhets påverkan på de nationella miljömålen.

Egenkontroll

Uppföljningen av miljötillståndet regleras i grundtillståndet.

Enligt villkor 4 ska samråd kring en slutlig layout för vindkraftsanläggningen ske med tillsynsmyndigheten. Inför detta samråd ska erforderliga utredningar genomföras, exempelvis en arkeologisk utredning och utredning av geoteknik och hydrologi. När den slutliga layouten är beslutad kommer bolaget att upprätta ett kontrollprogram och redovisa det för tillsynsmyndigheten.

Enligt villkor 8 i grundtillståndet ska verksamhetsutövaren lämna förslag på kontrollprogram till tillsynsmyndigheten minst sex veckor innan arbetena påbörjas. Utformningen av programmet ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och ses över inför drifts- och avvecklingsfasen.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningen är avgränsad till att enbart beskriva miljökonsekvenserna av ändringen och av bolagets beskrivning framgår i huvudsak följande:

Lokaliseringsalternativ

Vald lokalisering

Lokaliseringen är prövad vid ansökan för grundtillståndet. En uppgradering av anläggningen med högre vindkraftverk tillvaratar vindresursen och innebär därmed en väsentlig produktionsökning av el. Bolaget bedömer att området lämpar sig väl för att bebyggas med högre vindkraftverk då det finns förhållandevis få motstående intressen.

Nollalternativ

Nollalternativet för detta ändringstillstånd innebär att etableringen sker enligt grundtillståndet.

Riksintresse

Inom projektområdet berörs inte något riksintresse enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Både norr och söder om projektområdet går flyttleder som är av riksintresse för rennäringen.

Inom en radie på tio kilometer från projektområdet förekommer fem olika riksintressen.

- Riksintresse för rennäringen
- Riksintresse för naturvård
- Riksintresse för vindbruk
- Riksintresse för väg E45
- Natura 2000

Inga nya riksintresseområden har tillkommit inom tio kilometer från projektområdet sedan tidigare tillståndsansökan lämnades in 2014.

Naturmiljö

Naturvärden

Höjningen innebär ett ökat markanspråk på cirka 2–4 hektar. Landskapets och samhällets förutsättningar är i stor sett lika de som gällde vid den tidigare tillståndsansökan som togs fram år 2014. De största skillnaderna för landskapet och samhället är att skogen vuxit något, ett nytt naturreservat har bildats i närheten av projektområdet för Verkanliden, och samebyn använder flyttlederna mer frekvent än vid tidigare ansökan. Det omgivande landskapet (ungefär tio kilometer från projektområdet) har inte förändrats på något betydande sätt vad gäller topografi, geologi eller naturgeografi sedan tidigare tillstånd.

Merparten av projektområdet utgörs av skogsmark och mindre delar av våtmarker. I projektområdet finns ett fåtal myrar, de flesta saknar variation av våtmarksstrukturer. Det finns några undantag; Rödmossamyran och Nordestmyran på Inre Verkanliden, samt två mindre myrar på Yttre Verkanliden.

Vid naturvärdesinventeringen som utfördes 2013 bedömdes ett flertal våtmarker hysa höga naturvärden. Ingen våtmark bedömdes hysa mycket höga naturvärden (klass 1). Eftersom området är höglänt finns det få vattendrag i projektområdet. Sedan tidigare tillståndsansökan har vattenmiljöer och våtmarker inte förändrats. Det som skett är att skogsbruk fortsatt bedrivits i området och delar av båda delprojektområdena har avverkats.

Skyddad natur

Inom tio kilometer från projektområdet fanns år 2014 två naturreservat, Gråtanberget och Luspberget. Skarvsjömyrarna bildades under 2019.

Två mindre grannaturskogar på Inre Verkanliden, 6 respektive 13 hektar stora, har klassats som nyckelbiotoper av Skogsstyrelsen. Båda nyckelbiotoperna är formellt skyddade som biotopskyddsområden enligt 7 kapitlet 11 § miljöbalken och kommer att undantas vid vindkraftsetableringen enligt grundtillståndet.

Fåglar

Fågellivet i projektområdet inventerades inför grundtillståndets tillståndsansökan avseende skogsfåglar och våtmarksfåglar. Därtill dokumenterades fåglar i samband med naturvärdesinventeringarna. Bolaget har också genomfört riktade inventeringar avseende kungsörn. De arter som observerats i området är framför allt vanliga skogsfåglar. Samtliga skogshöns finns representerade här liksom större hackspett, tretåig hackspett och spillkråka. Andra arter i området som är speciellt knutna till norrländska skogar är sidensvans och lavskrika. Tretåig hackspett är upptagen på den nationella rödlistan som nära hotad (NT). Under naturvärdesinventeringen år 2013 noterades att fjällvråk häckar i projektområdet. Arten är upptagen på den nationella rödlistan som nära hotad (NT). Inga större spelplatser för orre och tjäder noterades vid inventeringarna år 2013.

Slutsatserna från inventeringarna inför grundtillståndets tillståndsansökan var att projektområdet kring Verkanliden sannolikt hyser häckande fjällvråkar men däremot inte häckande kungsörn. Under våren år 2020 har en ny spelflyktsinventering av kungsörn genomförts vilken visade på ökad aktivitet över delprojektområdet Yttre Verkanliden jämfört med år 2013. Det är sedan tidigare känt att det finns tre kungsörnsrevir kring projektområdet. Inventeringen som gjordes år 2020 bekräftar att reviren fortsatt är aktiva.

I och kring området för Yttre Verkanliden observerades många flygningar och även en del spelflygning, vilket leder till bedömningen att området är en del av ett kungsörnsrevir. Det är dock inte sannolikt att det finns någon boplatz i området då inventeringen inte visat några sådana tecken samt då det saknas lämplig häckningsmiljö inom tre kilometer från projektområdet. Inventeringen från våren 2020 resulterade i osäkerheter om var revirets kärnområde fanns och för att klargöra detta genomfördes ytterligare utredningar. Att kärnområdet skulle finnas inom projektområdet anges inte vara troligt. Uppföljande inventering under hösten 2020 och våren 2021 visade på att reviret sträcker sig över ett relativt stort område. De observerade flygningar bekräftar revirets gränser och att Yttre Verkanliden är en del av reviret. Var boplatzen eller revirets centrum är kunde inte fastställas. Observationerna stärker tidigare bedömning att det inte är sannolikt att det finns en aktiv boplatz inom 3 kilometer från projektområdet på Yttre Verkanliden.

Det är framför allt rotorbladens längd eller rotordiametern som påverkar kollisionsrisken med rovfåglar. Rotorbladets längd skiljer sig inte i någon större omfattning och det föreligger inte nödvändigtvis någon skillnad i rotordiameter mellan verk som är 210 meter eller 250 meter höga. Bolaget bedömer fåglar som flyger på en höjd av 210 meter, kan även antas flyga på en höjd av 250 meter. Vidare har verkens belysning ingen betydelse för dödligheten. Bolaget bedömer att ändringen medför små konsekvenser då den inte kommer att innebära någon ökad kollisionsrisk jämfört med befintligt tillstånd. Kungsörnsaktiviteten har dock ökat avsevärt i delområdet Yttre Verkanliden sedan år 2014.

Däggdjur

Vid inventeringen år 2013 upptäcktes en gles förekomst cirka 500 meter utanför projektområdet av nordfladdermus, vilken omfattas av artskyddsförordningen. Inga lokaler som gynnar fladdermöss bedöms finnas i eller i anslutning till projektområdet då det mest består av barrskog. Vidare har inventeringar visat förekomst av älg, skogshare, räv, mård, ekorre samt björn och lo.

Höjningen innebär en minskad risk för kollision med fladdermöss eftersom dessa inte rör sig så högt upp i luften. Kunskapsunderlaget är begränsat, men en studie som genomförts vid Havsnäs (Gunnarsson m.fl. 2013) visade att nordfladdermus inte rör sig uppe i rotorhöjd (i Havsnäs 50-140 meter över mark), och därmed borde påverkas ännu mindre när rotorn placeras ännu högre. Vindval 6827 år 2018 har undersökt förekomsten av nordfladdermus i norr. Den förekom vid alla parkerna men nästan aldrig i navhöjd.

Artskydd

I ansökan om grundtillståndet genomfördes ett antal inventeringar av såväl natur som fågelliv. De arter som noterades under inventeringarna och som skyddas enligt artskyddsförordningen listas nedan.

Fåglar skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen

Fjällvråk, kungsörn, blå kärrhök, grönbena, tjäder, orre, lavskrika, tretåig hackspett, sångsvan, järpe, hökuggla, spillkråka.

Övriga arter skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen

Nordisk fladdermus, björn, lo och åkergröda

Arter skyddade enligt 7 § artskyddsförordningen

Lappranunkel

Arter skyddade enligt 8 § artskyddsförordningen

Spindelblomster, jungfru Marie nycklar, korallrot, dofticka

Arter skyddade enligt 9 § artskyddsförordningen

Revlummer, plattlummer, lopplummer.

För de växter som skyddas av artskyddsförordningen och som hittades vid inventeringarna gjordes bedömningen i grundtillståndet att området inte är av stor vikt för arternas fortlevnad i stort. Dessutom förekommer växtarterna främst i de klassade områdena med höga/mycket höga naturvärden. De områdena som har högst naturvärden (biotopskyddade områden, klass 1 områden och våtmarkerna med förekomst av lappranunkel) kommer att undantas helt från exploatering. Ett ökat markanspråk om 2–4 ha genom ändringstillståndet, utanför de skyddade områdena, påverkar inte den bedömningen. Noterbart är även att skogsbruk förekommer och kommer att ske på de marker som inte har de högsta naturvärdena. Vad gäller björn och lo är det möjligt att de kommer att undvika vissa delar av utredningsområdet åtminstone under byggskedet. Det är dock inte sannolikt att anläggningen kommer att resultera i att djuren bestående undviker området.

När det gäller fåglar så genomfördes en spelplatsinventering efter tjäder och orre, resultaten från inventeringen visade att det inte fanns några större spelplatser inom utredningsområdet. Fjällvråk och kungsörn konstaterades i utredningsområdet. Vad gäller fjällvråk konstaterades en häckning, trots att fjällvråkar främst häckar i fjällområdena och i kuperade landskap där den kan bygga bo på klippavsatser. År 2013 var ett bra år för fjällvråk i Norrlands skogsland och antalet skogshäckningar verkar varit fler än vanligt. I miljökonsekvensbeskrivningen för grundtillståndet angavs att fjällvråken ytterst sällan häckar flera år på samma plats och att den inte är en stationär art gör att den inte är lika utsatt för påverkan av permanenta störningskällor som t.ex. kungsörn. Då fjällvråken är relativt generell i sitt val av häckningsområde i skogslandet och inte bedöms häcka regelbundet i området bedömdes det dock inte vara befogat med generella skyddszoner som vid regelbundna häckningsplatser. Denna bedömning kvarstår.

I kungsörnsinventeringen som gjordes år 2013 gjordes inga observationer som tyder på att någon boplats skulle finnas på själva Inre eller Yttre Verkanliden eller inom 3 kilometer från respektive delområde. Senare inventeringar inför ansökan om ändringstillstånd visar inte på någon förändring avseende detta. En inventering av fladdermöss som genomförts visade på en relativt gles förekomst av nordisk fladdermus ca 500 meter om projektområdet.

Sammantaget är områdets förutsättningar väl kända genom de natur- och fågelinventeringar som genomförts. Bedömningen som tidigare gjordes i grundtillståndet var att obetydliga konsekvenser uppstår av etableringen, dvs. livsvillkoren för djur och växtarter bedöms inte förändras. De förändringar som uppstår genom ändringstillståndet med några hektar större markanspråk och högre vindkraftverk förändrar inte den bedömningen.

Bolaget har i ansökan redovisat påverkan i förhållande till olika arter med hänvisning till relevant bestämmelse i artskyddsförordningen.

Vilda fåglar (4 § artskyddsförordningen)

Rättsfallen MÖD 2014:47 och MÖD 2014:48 klargör att den som ansöker om tillstånd för att uppföra vindkraftverk *inte* har för avsikt att döda eller störa fåglar på det sätt som följer av artskyddsförordningen 4 § 1 st. 1 p. och 2 p.

När det gäller påverkan på fåglar bedömer bolaget inte att ökningen ger upphov till ökad risk för dödlighet eller störning bland vilda fåglar. Ändringen bedöms ge små konsekvenser då den inte kommer innebära någon ökad kollisionsrisk jämfört med grundtillståndet. Kompletterande kungsörnsinventeringar har genomförts och de visar att förhållandena vid projektet inte har förändrats sedan grundtillståndet beviljades.

Efter EU-domstolens dom den 4 mars 2021 i målen C-473/19 och C-474/19 har t.ex. Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, i dom av den 29 april 2021 i mål M 2672-18 funnit att eftersom den svenska implementeringen av fågeldirektivet i artskyddsförordningen är strängare än direktivet, så ska hittills gällande praxis, dvs. att dispens inte är nödvändigt om bevarandestatusen inte påverkas negativt, alltså vara gällande i förhållande till påverkan på vilda fåglar.

Bolaget bedömer att ändringstillståndet inte kommer att medföra ökad kollisionsrisk för fåglar jämfört med befintligt tillstånd. Verksamheten medför därmed inte någon ökning av risken för att någon art av fåglar, ägg eller bon avsiktligt ska omkomma eller förstöras och därmed inte heller påverka bevarandestatusen negativt. Den verksamhet som avses i ändringstillståndet bedömer bolaget därför inte stå i strid med artskyddsförordningen 4 §1–3. Den kommer inte heller innebära att

områden där fågelarter har eller skulle kunna ha sitt fortplantningsområde tas i anspråk.

Bolaget bedömer att verksamhetens lokalisering är lämplig och den kommer inte medföra att dispens från 4 § artskyddsförordningen behöver sökas mot bakgrund av påverkan på vilda fåglar.

Påverkan på fladdermöss (4 § artskyddsförordningen)

För fladdermöss bedöms höjningen av vindkraftverken innebära en lägre kollisionrisk för fladdermusarter i området. Grundtillståndets skyddsåtgärd i form av villkor om att vindkraftverken ska stängas av under viss tid för att minska kollisionrisken kommer alltså gälla. Det föreligger således inte någon risk för avsiktligt dödande eller störning av individuella fladdermöss eller populationen av fladdermöss till följd av höjningen. Fortplantningsområden och viloplatsen påverkas inte av verksamheten i ändringstillståndet.

Verksamhetens lokalisering är således lämplig och ändringstillståndet medför inte att dispens från 4 § artskyddsförordningen behöver sökas mot bakgrund av påverkan på fladdermöss.

Påverkan på övriga arter skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen

Verksamheten i ändringstillståndet bedöms inte medföra negativa konsekvenser för övrig fauna. Ändringstillståndet bedöms således inte medföra avsiktligt dödande, störning eller medföra påverkan på fortplantningsområden och viloplatsen för övriga arter skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen. Verksamhetens lokalisering är således lämplig och behov av dispens föreligger inte.

Påverkan på arter skyddade enligt 7,8 och 9 § artskyddsförordningen

Lappranunkel har påträffats inom verksamhetsområdet men verksamheten i ändringstillståndet bedöms inte ge upphov till avsiktlig överträdelse av 7 § artskyddsförordningen. Den lokal där lappranunkel lokaliserats har undantagits exploatering. De arter som förekommer i området och som anges i 8–9 § artskyddsförordningen kommer inte påverkas på ett otillåtet sätt. Ändringen bedöms ha obetydliga konsekvenser för livsvillkoren för djur- och växtarter. Områden med höga naturvärden har undantagits från exploatering genom de s.k. stoppområden som finns i grundtillståndet. Därmed bedöms lokaliseringen lämplig, otillåten påverkan på skyddade arter till följd av ansökan om ändringstillstånd inte ske och behov av ansökan om dispens inte föreligger.

Sammanfattning

Genom de villkor som föreskrivits och de åtaganden som bolaget har gjort i syfte att minimera och utesluta påverkan så bedöms lokaliseringen lämplig och otillåten påverkan enligt artskyddsförordningen inte ske. Skäl för ansökan om dispens bedömer bolaget därför inte föreligga.

Miljökvalitetsnormer

Bolagets bedömning är att ändringen inte kommer att medföra att någon av miljökvalitetsnormerna överskrids. Med den ökade tillgången på förnybar elenergi som vindkraftsanläggningen ger kommer belastningen på framför allt luften att minska, genom en underlättad omställning av energi och transportsystemet till förnybara energikällor.

Inga statusklassade vattenförekomster finns i projektområdet. Projektområdet angränsar till en statusklassad vattenförekomst, Inreverkansjön (SE721006-154864). Enligt länsstyrelsernas vatteninformationssystem (VISS) uppnår vattenförekomsten god ekologisk status men inte god kemisk status. Bolagets bedömning är att det inte förkommer någon risk för att vattenförekomstens ekologiska eller kemiska status eller någon ingående kvalitetsfaktor kommer att försämrats av ändringen av verksamheten. Därtill är bedömningen att ändringen inte äventyrar uppnående av vattenförekomstens miljökvalitetsnorm.

Rennäring

Projektområdet för Verkanliden berör Vapsten samebys västligt belägna vinterbetesmarker och angränsar till två flyttleder som är av riksintresse för rennäringen. Den ena passerar strax norr om Inre Verkanliden och den andra passerar cirka 3 kilometer söder om Yttre Verkanliden.

Området i sig är inte utpekade som riksintresse för renskötsel, men samtliga marker inom en sameby fyller i regel en funktion. I och med ett ökat exploateringsstryck och förändringar i klimatet blir de kvarvarande markerna allt viktigare. Vinterbeteslandet väster om väg E45 inklusive projektområdet nyttjas idag inte för varaktigt vinterbete av samebyns vinterbetesgrupper. Anledningarna till detta är att områdets betesförutsättningar har ändrats i takt med skogsbruket, att det ofta är svåra snöförhållanden, att det är rovdjurstätt (järv, lo och björn) samt att området har en svårbevaktad terräng.

I samband med vår- och höstflytt och fri strövning fyller flyttlederna intill utredningsområdet en bärande funktion för rastbete och för att bibehålla konnektivitet mellan de olika årstidsbetesområdena. Samebyn har även under de senaste åren observerat en ökad betydelse av de hänglavsbärande granbestånden som finns i områden och som angränsar till utredningsområdet under senvintern. Samebyn beskriver hur ”myrgranar, svart av hänglav” har varit en avgörande betesresurs under senvintern. Tillgången till hänglav i området är enligt samebyn anledningen till att de under vintern 2019/2020 var den enda samebyn i Sverige som inte behövt ansöka om katastrofstöd från Sametinget. Under de senaste åren har uppskattningsvis en tredjedel av samebyns renar betat hänglav i området relativt stationärt under framför allt februari månad. Att cirkulera mellan olika betesmarker för att låta laven tillväxa under vissa år är en viktig del av en hållbar renskötsel. Det kan betyda att områden så som Inre och Yttre Verkanliden kan bli aktuella för hänglavsbete under vinter och senvinter i framtiden.

Flyttlederna går i öst-västlig riktning och syftar till att förflytta renarna mellan åretruntmarkerna i väst och vinterbetesmarkerna i öst. Under fotflytt flyttas renarna från skiljningsanläggningen ca 27 kilometer väster om utredningsområdet förbi dessa områden och sedan vidare förbi E45 och ner mot vinterbetesområdena. På samma sätt flyttas renarna tillbaka under våren, för att sedan släppas till fri strövning i lågfjällen i väster.

Vid sidan av den samlade flytten sker det årligen en fri strövning genom området under vår och höst. Samebyn uppskattar antalet friströvande renar till cirka 300 – 400 under ett normalår. Under hösten passerar de renar som inte låtit sig insamlas vid skiljningsanläggningen. Under våren passerar de renar som inte låtit sig insamlas på vinterbetesmarkerna. När snön börjar lägga sig under förvintern börjar renarna vandra österut mot vinterbeteslandet. Tidpunkten och hastigheten för vandringen varierar beroende på höstens karaktär. Ibland vandrar renarna lugnt och samlat, andra gånger kan vandringen vara mer splittrad och stressad. Samebyns ambition är att samla så många renar som möjligt i skiljningsanläggningen, ca. 45 kilometer nordväst om Verkanliden.

För ungefär fem-sex år sedan återupptog samebyn traditionen att flytta med renar mot skiljningsanläggningen till fots, förbi projektområdet. När rennäringsutredningen för det gällande tillståndet togs fram år 2013 flyttade samebyns sedan många år med lastbil, förutom under våren 2008 då en fotflytt genomförts. Under höstflytt fyller *sía* (gräsbete, främst kruståtel) en viktig funktion som rastbete.

En flytt underlättas av mjuk snö där man med hjälp av skoter kan skapa spår som renar sedan följer. Vid snöförhållanden med skare blir flytten mer resurskrävande. I samband med vårflytten är situationen den omvända när renarna lastas på vinterbetesmarkerna och släpps på olika ställen bl.a. Bodefors, Gardiken och Björkvik. Våren 2020 är ett exempel på när fotflytt förbi projektområdet har skett.

Samebyn ser en ökning av perioder med låst bete på grund av varmare vintertemperaturer med fler temperaturväxlingar kring nollgradersstrecket.

Eftersom samebyns betesområden idag ofta inte är sammanhängande, utan fragmenterade genom annan konkurrerande markanvändning är den effektiva betesarean mindre än samebyns område. Idag har samebyn återigen vant sina renar att följa de ursprungliga vandringslederna, en väst-östlig vandring som bygger på renens naturliga instinkt. Samebyn ser dock denna naturliga vandring som störningskänslig och är osäker på hur vandringen skulle påverkas om vindkraftverken i Inre- och Yttre Verkanliden skulle visa sig utgöra en störning. Samebyns erfarenhet visar att renar undviker vindkraftparker. Helikopter har inte brukats vid fotflytt de senaste åren, men samebyn betonar att de ser en period framöver där stora förändringar kan komma att ske inom renskötseln för att möta ett förändrat

klimat och störningar från konkurrerande markanvändning. Därför är det inte uteslutet att behov av helikopterstöd vid fotflytt kan bli aktuellt i framtiden.

Det råder viss osäkerhet kring hur renar påverkas av störning från roterande vindkraftverk. Förändrad ljudbild och ökad synlighet är två potentiella störningskällor som kan uppkomma vid en höjning. Den ljudutredning som har genomförts visar bland annat att den planerade ändringen innebär att gränsen för riktvärdet 40 dB(A) förflyttas närmare själva vindkraftsanläggningen. Samma sak gäller gränserna för 35 dB(A) och 50 dB(A). Med den planerade höjningen kommer vindkraftverken att synas från fler platser sen tidigare. Dessa platser ligger ofta på långt avstånd från projektområdet. En potentiell störning på renar skulle kunna vara det faktum att vingarna rör på sig.

De fundament som kommer att anläggas är stabila och ändringen i form av höjning bedömer bolaget inte ge upphov till några ytterligare markvibrationer. Om vibration skulle uppstå så skulle dessa vara minimala och ha en begränsad lokal påverkan alldeles vid vindkraftverket. För att renarna ska känna detta förutsätts att de är mycket nära vindkraftverken och att renarna inte upplever vindkraftverken i sig som en källa för störning som gör att vindkraftens närområde undviks. Det begränsade område där vibrationer möjligen kan kännas bedöms dock ha obetydliga konsekvenser för påverkan på rennäringen, mot bakgrund av den mycket begränsade yta där sådan påverkan kan uppkomma.

Iskast och oro för iskast är en effekt som potentiellt skulle kunna ge konsekvenser för rennäringen. Studier har visat att vindkraft är förenat med små säkerhetsrisker. Inga fall kring personskador till följd av nedfallande is finns dokumenterade. Om oron skulle resultera i att renskötare undviker utredningsområdet, skulle intrånget kunna ses som större. Med en högre totalhöjd kommer inte mängden nedfallande is att öka.

Att renar störs resulterar i att de spenderar mindre tid på att beta och vila, vilket potentiellt kan påverka renars välmående och överlevnadsförutsättningar.

Den mänskliga aktivitetsnivån har störst betydelse för hur stor störning en vindkraftsanläggning får på renskötseln. Den mänskliga aktivitetsnivån kommer inte att påverkas av en höjning. Bolagets bedömning är att höjningen av vindkraftverkens totalhöjd från 210 till 250 meter inte kommer att medverka till någon väsentlig störning på rennäringens markanvändning jämfört med befintligt grundtillstånd.

Buller

Bolaget har genomfört en analys av ljudutbredningen med samma exempellayout som i den tidigare tillståndsansökan för totalhöjderna 210 respektive 250 meter.

I grundtillståndet för vindkraftsanläggningen finns reglerat att 40 dB(A) ekvivalent ljudnivå inte får överskridas vid bostadshus. Villkoret kommer att efterlevas även med ökad höjd på vindkraftverken. Enligt beräkningarna innebär höjningen en minskning på 0,1 dB(A) vid tre av de närbelägna bostadshusen söder om delområdet Yttre Verkanliden. För övriga beräkningspunkter innebär den ökade totalhöjden ingen skillnad. Ingen av beräkningspunkterna överstiger 40 dB(A).

Bolagets bedömning är att konsekvenserna genom ljudutbredning på ljudkänsliga punkter blir obetydliga i jämförelse med tidigare tillstånd. De beräkningar som genomförts visar att ljudutbredningen till följd av anläggningen inte kommer att överstiga riktvärdet 40 dB(A) som ekvivalent nivå vid någon av de åtta ljudkänsliga punkterna.

Skuggor

Bolaget har genomfört en analys av skuggutbredning med samma exempellayout som i grundtillståndet för de båda totalhöjderna 210 respektive 250 meter. Beräkningen har gjorts med utgångspunkt i samma typ av vindkraftverk och har utförts som ett värsta scenario. Bolaget anger att cirka 30 timmar teoretisk skuggtid enligt beräkningsförutsättningarna motsvarar de åtta timmar faktisk skuggtid som är villkoret i grundtillståndet eftersom himlen endast är molnfri en del av tiden och att vindkraftverkens rotorblad normalt inte är vinkelräta mot solinstrålningen.

Två byggnader beräknas få ett teoretiskt maximum som överskrider rekommendationerna i gällande praxis. I jämförelse med tidigare tillstånd innebär det en ökad teoretisk skuggtid på drygt två timmar för en av byggnaderna och en minskad teoretisk skuggtid på knappt nio timmar för den andra.

Enligt grundtillståndet får rörliga skuggor från vindkraftsanläggningen inte överstiga åtta timmar per år på störningskänslig plats vid bostäder. Kontroll av villkoret ska utföras genom att den faktiska skuggtiden beräknas och/eller mäts för de bostäder som teoretiskt kan utsättas för rörliga skuggor överstigande åtta timmar per år. Bolaget åtar sig att utföra de skyddsåtgärder som beskrivs i tidigare tillstånd för att säkerställa att villkoren uppfylls. Bolaget bedömer att konsekvenserna i jämförelse med grundtillståndet blir obetydliga.

Säkerhet

Säkerhet avseende olyckor, brand, utsläpp eller nedfallande is har inte någon direkt koppling till höjd på vindkraftverk, mer än att området där säkerhetsrisker finns blir större. Risken för nedfallande föremål och is är mycket låg, men störst direkt under vindkraftverket och rotern, som med 150 meter rotordiameter når ut cirka 75 meter från vindkraftverket. Avstånd om minst 250 meter mellan vindkraftverk och allmän väg kommer innehållas. Det finns ingen allmän väg i närheten av området.

Den högre totalhöjden kan innebära att eventuella isras/iskast samt trasiga rotorblad skulle kunna spridas över en större yta. I övrigt innebär höjningen ingen förändring för säkerheten. Bedömningen grundas på att bolaget tillämpar en formel för modellering av risken för iskast som innebär att "navhöjd" adderas med "rotordiameter". Summan av additionen anger zonen där risk för iskast förekommer. Mot bakgrund av att vindkraftverken genom ändringstillståndet blir högre så ökar i varje fall navhöjden vilket medför att zonen för iskast blir större. Vilka vindkraftverk som uppförs bestäms först när detaljprojektering sker utifrån vad som finns tillgängligt på marknaden och det avgör hur mycket större zonen blir.

Villkor 10 i det befintliga tillståndet föreskriver att vindkraftverken ska vara försedda med utrustning som minimerar förekomsten av is på rotorbladen eller utrustning som stänger verken vid förekomst av is på rotorbladen, tills risken för iskast är försumbar. Denna utrustning ska vara i drift när det finns risk för isbildning. Kontroll av utrustningen ska ske årligen genom att funktionen av programvaran och systemet i övrigt verifieras. Genomförd kontroll ska redovisas i den årliga miljörapporten. Enligt villkoret ska även varningsskyltar med information om risk för iskast och nedfallande föremål sättas upp innan vindkraftsanläggningen tas i drift. Utformningen och placeringen ska ske tillsammans med tillsynsmyndigheten.

Huruvida skoterleden behöver ledas om (eller om det är tillräckligt att varningsskyltar med information om risker för iskast sätts upp), hur detta ska göras och vilken framtida sträckning den i sådana fall ska ha, utreds och hanteras lämpligast när slutlig layout av vindkraftverken fastställts. Bolaget anser att detta är en fråga som lämpligen hanteras gentemot tillsynsmyndigheten och den lokala skoterklubben inför och under bygg- och driftskede. Med de villkor och åtaganden som finns i grundtillståndet bedömer bolaget riskerna vara mycket små vilket även gäller vid en högre totalhöjd.

Friluftsliv

Projektområdet för vindkraft berör inte områden av riksintresse för friluftslivet eller utpekade områden av särskild regional betydelse för friluftslivet. De marker som ingår i projektområdet nyttjas för jakt på främst älg, skogsfågel och hare under senare delen av hösten fram till januari. Under barmarkssäsongen nyttjas markerna i området för bär- och svampplockning.

Upplevelser med skoter dominerar under vinterhalvåret och ett fåtal personer rör sig också i området på skidor. Vid Inre Verkanliden, i anslutning till projektområdets nordvästra gräns, finns en skoterled som löper från Storuman till Dikanäs i nordväst. En annan skoterled, som löper mellan Storuman i norr och Vilhelmina i söder, rundar Yttre Verkanliden på dess östra sida.

Det finns inga allmänna skidspår i eller i närheten av projektområdet. Fiske förekommer, framför allt vintertid, i sjöar och bäckar. Bäckarna och sjöarna i området är inte utpekade som förslag på fiskevatten på Storumans kommuns hemsida eller hemsidan för fisketurism i Lappland.

Höjningens påverkan på friluftslivet bedömer bolaget främst involvera säkerhetsrisker med koppling till iskast, vilket framför allt berör skotertrafiken som är utbredd i området. Även upplevelsen av friluftslivet kan påverkas av höjningen. Högre verk kommer att bli mer synliga från sjöar samt i det nya naturreservatet Skarvsjömyran, där myrar troligen kommer att besökas med skoter och på skidor och där vindkraftverken kommer att sätta viss prägel på landskapsbilden.

Landskapsbild

Bolaget anger att högre totalhöjd innebär att vindkraftverken kommer att synas från fler platser och att de kommer att synas mer från de platser där de är synliga även med grundtillståndet. Enligt synbarhetsanalysen är byn Västanbäck, cirka 17 kilometer sydväst om projektområdet, den enda ytterligare bebyggda plats där en höjning till 250 meter totalhöjd innebär att vindkraftverken kommer att bli synliga, till skillnad mot ingen synlighet vid 210 meter totalhöjd. Från övriga bebyggda platser innebär höjningen antingen att fler av vindkraftverken kommer att bli synliga, eller att verken kan uppfattas som större.

Sydost om Verkanliden har det år 2019 bildats ett nytt naturreservat, Skarvsjömyrarna, skyddat för sina myrar och orörda vildmarkskaraktär. Området ska även kunna nyttjas för friluftsliv, framför allt i form av kanotpaddling samt skid- och skoteråkning. Höjningen kan komma att innebära att antalet verk som syns från öppna ytor i naturreservatet ökar marginellt.

Kulturmiljö

Arkeologisk fältinventering kommer att göras när förslag till slutlig layout är fastställd enligt gällande tillstånd. Mot bakgrund av resultaten av den arkeologiska fältinventeringen kan den slutliga layouten komma att justeras utifrån resultaten av inventeringen så att fornlämningar inte skadas eller otillåten påverkan enligt kulturminneslagen uppkommer. Dessa frågor kommer att hanteras i samråd med tillsynsmyndigheten inom ramen för godkännande av slutliga placeringar av vindkraftverken.

Hinderbelysning

Hinderbelysningen kommer att utformas i enlighet med kraven i Transportstyrelsens föreskrift TSFS 2020:88 som gäller för 250 meter höga vindkraftsverks hinderbelysning. Vidare kommer kraven i villkor 9 i grundtillståndet att iakttas. En totalhöjd på 250 meter innebär att turbinhuset (den högsta fasta punkten) på vindkraftverken på Verkanliden kommer att vara 155 meter över marken. En höjning av tillståndet av vindkraftverken med 40 meter innebär att andra regler för hinderbelysningen gäller. På grund av att ljusen placeras högre över marken, kommer ljusen att bli synliga från något längre avstånd.

Bolagets bedömning är att en ökning av totalhöjden ger en liten förändring av synupplevelsen av vindkraftsanläggningen. Den ökade synbarheten berör ett mindre antal människor då området är glest befolkat och sparsamt besökt och den huvudsakliga förändringen av landskapsbilden sker inte vid bostäder utan vid öppna ytor i form av sjöar och myrar vilka nyttjas i liten omfattning av friluftslivet. Detta sammantaget gör att bedömningen blir en liten förändring.

Luftfartens intressen

En ökad maximal totalhöjd i tillstånd kan påverka luftfarten genom att vindkraftverken hamnar högre upp. Vilhelmina flygplats är belägen 45 kilometer söder om projektområdet. Projektområdet för Verkanliden hamnar inom MSA-ytan för Vilhelmina flygplats.

Luftfartsverket har under år 2020 genomfört en flyghinderanalys och bedömt att flygplatsernas utrustning inte kommer att påverkas. För det fall att placering av något verk kommer ske på annat sätt än vad som bedömts i flyghindersanalysen kommer bolaget att på nytt samråda med Vilhelmina flygplats för att klargöra om det finns behov av ytterligare en flyghinderanalys. Bolaget föreslår ett nytt villkor med följande innehåll. ”Vindkraftverken får inte komma i konflikt med MSA-ytan i aktuell MSA-sektor för Vilhelmina flygplats.”

Vid Storumans flygplats, 35 kilometer väster om projektområdet, bedrevs reguljär flygtrafik fram till år 2010 och flygverksamheten har därefter upphört. Då Storumans flygplats var aktiv låg den lägsta MSA-ytan på

2 800 fot. Vid en totalhöjd på vindkraftverken på 250 meter är den högsta punkten inom Verkanliden vindkraftspark 2 680 fot och når således inte upp i den tidigare MSA-ytan.

Kumulativa effekter

I rennäringsutredningen och miljökonsekvensbeskrivningen beskrivs konkurrerande markanvändning och andra vindkraftsetableringar och bedömningen är att kumulativa effekter inte bedöms uppkomma. Avståndet till närmaste befintlig eller planerad vindkraftsanläggning är så stort att eventuella kumulativa effekter på landskapsbilden blir obetydliga.

Konsekvenser under byggtiden

Högre totalhöjd innebär konsekvenser under byggtiden främst genom en ökning av antalet transporter till och från projektområdet vid uppförande och avveckling av vindkraftsanläggningen.

Bolaget bedömer att konsekvenserna blir obetydliga vid en höjning av vindkraftverken. Byggtidens längd och antalet transporter kommer att öka men påverkan begränsas av att arbetena i de flesta fall sker långt från bebyggelse.

Yttranden

Försvaret, MSB, Teracom har inget att invända. Energimyndigheten, Naturvårdsverket, HAV har meddelat att de avstår från att lämna yttrande. Kammarkollegiet, Bergsstaten har inte lämnat något yttrande. SGU har lämnat allmänna riktlinjer och information avseende vindkraftsetablering. Trafikverket har inget att erinra.

Yttranden har inkommit från länsstyrelsen, LFV. Sametinget, Storumans kommun, Vilhelmina flygplats och Stöttingfjällets miljöskyddsförening. Nedan redogörs kortfattat vad som framförts.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen anser att höjningen innebär en något ökad risk för fåglar att kollidera med verken, detta främst då förekomsten av kungsörn ökat i delområdet Yttre Verkanliden sedan ansökan år 2014 för det befintliga tillståndet. Nya inventeringar har skett under åren 2020 och 2021.

Inventeringarna har påvisat att örnarna rör sig och använder delar av Yttre Verkanliden under en känslig tid på året. I utredningen anges att en möjlig förklaring för flygningarna i och nära projektområdet skulle kunna vara att Yttre Verkanliden är gränsen för ett revir och att örnarna i reviret visar upp sig och markerar (spelflyger) mot örnar från andra revir. Att inte ta hänsyn till denna nya kunskap, och enbart fokusera på avstånd till boplats, skulle innebära att man medvetet accepterar möjligheten av kollisioner mellan

örnar och rotorbladen. Schablonavstånd kan användas i de fall där det är oklart hur örnarna rör sig inom reviret och där man i stället vill utgå från ett revir med genomsnittlig storlek och örnar med genomsnittligt beteende.

Utifrån den ökade kunskapen om hur örnarna rör sig i området anser länsstyrelsen att det inte kan uteslutas att det finns en ökad risk för kollisioner och dödande av kungsörnar, varför en höjning av verken inom främst delområdet Yttre Verkanliden bedöms vara olämplig. Sannolikheten för kollision är högre där aktiviteten av rovfåglar är hög. Vindkraftverk som byggs i områden där örnar på våren markerar mot och strider med varandra verkar vara särskilt problematiska, eftersom örnarna då fokuserar på varandra och inte på rotorerna och risken ökar för att örnar förolyckas. Om ändringstillstånd ändå medges anser länsstyrelsen att ett villkor med krav på kontrollprogram bör ställas som särskilt redovisar hur påverkan på kungsörn och även fladdermöss följs upp.

Ingen uppdaterad artskyddsutredning har gjorts i samband med ändringsansökan förutom genomförda kungsörnsinventeringar. Utredningen av artförekomster från rapporten "Inventering och bedömning av naturvärden" är från år 2013 och när det gäller fåglar tar den bara upp de arter som markerats med B i artskyddsförordningen. Under mars 2021 har EU-domstolen i ett förhandsavgörande uttalat sig om den nationella tillämpningen av art- och habitatdirektivet. Med anledning av det har nationella praxis och tolkning av artskyddsförordningen ändrats. Tidigare praxis var att förbuden endast gällde vissa fågelarter och i de fall som artens bevarande status hotades. Nu gäller annan tolkning av 4 § förordningen som omfattar alla vilt levande fåglar. Länsstyrelsen överlämnar till miljöprövningsdelegationen att bedöma om ytterligare villkor krävs. Ett villkor vid ett eventuellt ändringstillstånd skulle kunna vara att avverkning inte ska ske under häckningstid för att undvika att utlösa förbudet att avsiktligt döda fåglar enligt artskyddsförordningen.

I miljökonsekvensbeskrivningen anges två potentiella störningskällor som kan påverka renen vid en höjning. Förändrad ljudbild och ökad synlighet. Länsstyrelsen anser att även risken för att träffas av iskast ökar. Zonen där risk för iskast förekommer ökar vid högre verk. Om risk för iskast och oron skulle resultera i att både renar och renskötare undviker området, skulle intrånget i markanvändningen kunna ses som större. Det är därför av stor vikt att avisningsutrustningen fungerar enligt villkor i gällande tillstånd för att minimera förekomsten av is på rotorbladen tills risken är försumbar.

För att inte påtagligt försvåra möjligheten till renskötsel anser länsstyrelsen att ytterligare intrång och påverkan på riksintresset behöver hanteras med försiktighet då forskningsläget är oklart kring påverkan av vindkraftsverk med en totalhöjd på 250 meter.

Att genomföra den arkeologiska steg 1-utredningen när förslag till slutlig layout är fastställd anser länsstyrelsen är i senaste laget. Utredningen utgör

ett av de underlag som bolaget ska införskaffa *inför* förslag till layout, det måste finnas tid till att göra justeringar av layouten, både vad gäller verksplatser och vägdragningar, vilket i sin tur kan innebära att kompletterande utredningar behövs. Utredningen måste utföras under barmarkssäsong. Det är emellertid inte givet att utredningen kan utföras i början av barmarkssäsongen vilket bolaget måste ta med i beräkningen när de planerar byggstart för parken.

Bolaget behöver förtydliga om skoterleden kan komma att påverkas av risk för iskast. Det bör finnas med ett åtagande (eller villkor) där det framgår vilka skyddsåtgärder som bolaget ska vidta om skoterleden påverkas.

Länsstyrelsen anser att nivån på den ekonomiska säkerheten bör höjas, för 250 meter höga verk bör säkerheten ligga över 1 000 000 kr/verk. I avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen (mål nr M 4293-18) framgår att nivån på den ekonomiska säkerheten för vindkraftverk har fastställts till 1 250 000 kr/vindkraftverk.

Buller har beräknats enligt Naturvårdsverkets beräkningsmodell som är en enklare metod att beräkna buller på. Inför kommande layout och slutlig placering av verken bör beräkningsmodellen Nord 2000 användas för beräkning av ekvivalentbuller för att säkerställa att villkor i grundtillståndet efterlevs.

Försvaret

Försvarsmakten har inget att erinra. Sker ytterligare förändringar av tillståndet avseende antalet vindkraftverk, totalhöjd eller om området för vindkraftsetableringen utökas i någon riktning mer än 30 meter måste Försvarsmakten få en ny remiss. Tidigast när exakt tidpunkt för resning, position och höjd är fastställd och senast 4 veckor före resningen ska en flyghinderanmälan insändas av bolaget enligt 6 kap. 25 § luftfartsförordningen.

Luftfartsverket (LFV)

I egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot ändring av befintligt tillstånd för vindkraftsparken. LFV vill påminna om att giltighetstiden för en flyghinderanalys är två år från utfärdandedatum. Om byggnation ej påbörjas innan giltighetstiden har gått ut måste en ny flyghinderanalys beställas och resultatet av denna inväntas innan byggnation får påbörjas. Detta yttrande gäller på utfärdandedatum. LFV förbehåller sig rätten att revidera yttrandet vid ny prövning om regelverk gällande störningar på CNS-utrustning förändras, eller om ny CNS-utrustning etableras i hindrets närhet.

LFV har inte analyserat konsekvenser för flygvägar till och från flygplatser, samt om CNS-utrustning ägd av flygplats kan riskera att bli påverkad.

Berörda flygplatser skall därför alltid tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering. På grund av nyttillkomna satellitbaserade inflygningsprocedurer på Sveriges flygplatser har LFV utökat influensområdet för hinderytor till 90 kilometer från flygplats för att även täcka in de hinderytor som är förknippade med dessa procedurer.

Sametinget

Sametinget har tidigare framfört att den ansökta vindkraftsparken i Verkanliden kommer att påtagligt försvåra renskötelsens bedrivande. En höjning av verken innebär bland annat ett större markanspråk, att vindkraftverken blir synliga från flera platser, förändrad ljud- och skuggbild, iskast som når längre samt ett större materialbehov med ökade transporter. Ett ändringstillstånd innebär att påverkan på renskötelsen förstärks ytterligare. I och med den ständiga fragmentiseringen av renbetesmarkerna ändras förutsättningarna för renskötelsens bedrivande. Sammantaget kan det därför finnas behov av att uppdatera miljökonsekvensbeskrivningen i den del som rör verksamhetens påverkan samt kumulativa effekter på renskötelsen, innan det beslutas om ett nytt tillstånd för högre vindkraftverk.

Nyligen publicerade Vindval två studier som stödjer de erfarenheter och traditionella kunskaper som renskötarna besitter avseende vindkraftens negativa påverkan på renar och renskötsel. Oslo Universitet publicerade tidigare resultat från ett tio år långt forskningsprojekt som visade att vindkraftens störningar på renar är större än vad tidigare forskning i Norge och Sverige visat. Relativt små vindkraftparker (med 15 vindkraftverk) gav stora effekter på renarna och områden upp till en mil från vindkraftsverken nyttjades avsevärt mindre än jämfört med innan vindkraftsutbyggnaden. I flera tillstånd till vindkraft bedöms att renskötsel och vindkraft kan samverka, men det har visat sig att den bedömningen kan vara felaktig.

Om miljöprövningsdelegationen beviljar ändringstillstånd behöver befintliga villkor och skyddsåtgärder ses över för att garantera samebyns och renskötelsens framtida markanvändning.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Storumans kommun

Nämnden har både i samråd och tidigare yttrande påtalat att det bör redovisas hur ljudbilden förändras till följd av isbildning på vingarna. Nämnden har vidare påtalat att bolaget bör redovisa hur allmänhetens tillträde till området kan förändras över året till följd av risken för iskast. Om bolaget inte kan säkerställa tillträde bör det framgå i handlingarna hur man avser att informera allmänheten och renskötare vid de tidpunkter man inte bör befinna sig i området.

I villkor 10 i befintligt tillstånd framgår det att verken ska ha utrustning för att minimera förekomst av is och att varningsskyltar ska sättas upp.

Nämnden har påtalat att man inte anser att enbart skyltar är tillräckligt då en höjning innebär ett större riskområde för iskast.

Om bolaget inte redovisar ytterligare åtagande föreslår nämnden att villkoret ska utökas med krav om information i sociala medier och lokaltidning inför perioden med risk för iskast. Slutlig utformning av informationens tillvägagångssätt kan utformas i samråd med tillsynsmyndigheten. Det bör även villkoras att allmänheten som beger sig in i riskområden för iskast, längs med vägar, tydligt ska kunna se när det finns en risk, t.ex. genom varningsbelysning som tänds och släcks beroende på om risk föreligger. Nämnden vill även påminna bolaget om att i ett tidigt skede införa en underhållsrutin som innefattar att skyltar ska hållas väl synliga och fria från snö under den period det finns risk för iskast. Nämnden har tidigare haft synpunkter på landskapsbild och utförande av samråd. Nämnden har inget att tillägga efter bolagets bemötande.

Stöttingfjällets miljöskyddsförening m.fl.

Stöttingfjällets miljöskyddsförening m.fl. har lämnat ett yttrande där de framför att de emotsätter sig en höjning och uppförande av vindkraftsverk.

South Lapland Airport

Flygplatsen har inget att erinra mot höjning av verken till 250 m om leverantören står för samtliga kostnader som detta innebär för flygplatsen med ändringar lufrummets hinderytor.

Bolagets bemötande av yttranden

Bolaget har beretts tillfälle att bemöta inkomna yttranden och har framfört följande. Bolaget vill påminna om att de negativa konsekvenserna av att höja vindkraftverkens torn med 40 meter är marginella. Det är samma roterande vingar som hamnar något högre. Detta ska vägas mot ett bättre tillvaratagande av områdets vindresurser. Höjningens positiva konsekvenser är 10–20 % bättre energiproduktion, vilket enligt bolagets mening är en bättre hushållning med mark- och vattenresursen jämfört med gällande tillstånd.

Länsstyrelsen och Sametinget

Fåglar:

Bolaget beviljades tillstånd för denna lokalisering utifrån att avståndet till närmsta revirkärna var långt och gällande rättspraxis om avstånd till örnböns med marginal kunde uppfyllas.

Bolaget har på eget initiativ låtit genomföra uppföljande örninventeringar då det närmar sig en byggnation. Skulle det, mot förmodan, ha dykt upp en ny revirkärna inom vindkraftsområdena skulle det behöva hanteras inom ramen för tillsynen och de samråd som ska ske med tillsynsmyndigheten innan

slutgiltig layout kan fastställas (utifrån villkor 4). De inventeringar som bolaget låtit genomföra visar att det är långt till närmsta revircentrum.

Ett nytt revir har förvisso noterats men avståndet till revirkärnan är långt. Bedömningarna är att örnarna som rör sig vid vindkraftsområdet befinner sig i utkanten av reviren. De örninventeringar som genomförts har haft ett tydligt syfte, att undersöka om det skett häckningsförändringar sedan förra inventeringen och om någon nyetablering av örnrevir uppstått inom projektområdet. Fokus har inte varit att kartlägga var örnarna rör sig mer eller mindre inom ett revir under häckningssäsong. Studier och erfarenheter är tydliga med att flygrörelserna är som mest intensiva i nära anslutning till en boplat, vilket även innebär att kollisionriskerna också är som störst i dess anslutning. Detta har även legat till grund för gällande rättspraxis med avstånd om 2–3 kilometer från boplat för att hålla nere kollisionriskerna.

Det som nu ska provas är konsekvenserna av att tornen höjs 40 meter. Eftersom samma svepyta kommer att tillämpas ser inte bolaget att riskerna för örnar kommer att öka. Lokaliseringen är fortsatt lämplig och bolaget har svårt att se att högre vindkraftverk inte skulle kunna vara tillåtligt för någon del av anläggningen.

Kontrollprogram

En höjning av tornen med 40 meter och en oförändrad svepyta motiverar inte ett särskilt kontrollprogram för örn och fladdermöss. I området har inventering av kungsörn skett både inför prövning av verksamheten och inför ändringstillståndet. Kunskapsunderlaget visar på att Verkanliden är en lämplig lokalisering. Projektet skiljer inte ut sig på ett sådant sätt att ett särskilt kontrollprogram bör upprättas. Relevant egenkontroll för verksamheten ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten i enlighet med gällande villkor.

Artskydd

Bolagets bedömning är att höjningen av vindkraftverken från den nu tillståndsgivna höjden inte aktualiserar särskild prövning utifrån artskyddsförordningen. Detta främst eftersom avståndet är långt till närmsta revirkärna för örn i kombination med att svepytan för rotorbladen blir densamma. Bolaget ser inte några andra arter som teoretiskt skulle kunna beröras av höjningen.

Rennäring

Bolaget vill påtala att ändringsansökan inte medför t.ex. ett utökat verksamhetsområde med mänsklig aktivitet eller ökad ljudutbredning från vindkraftverken, utan den möjliggör att bygga 40 meter högre vindkraftverk än vad gällande tillstånd medger. När det gäller frågan om huruvida synen av vindkraftverk på avstånd kan inverka till en störning/undvikande på renar som rör sig fritt i landskapet, finns det studier som inte verkar visa på sådan påverkan och det finns studier som anger att synlighet har betydelse. Bolaget har i tillståndsansökan tagit fram siktanalyser där det gjorts en

jämförelse i synlighet mellan 210 meter vindkraftverk och 250 meter vindkraftverk. Från områden där man redan kommer att se den tillståndsgivna höjden kommer man naturligtvis även se de högre vindkraftverken, men det är ytterst begränsat med nya ytor där man enbart kan uppleva höjningen. Skillnad i synlighet är således väldigt begränsad. Hur renar upplever synligheten av vindkraftverk har därför i detta fall ingen större relevans.

Kulturmiljö

Ingen ny markyta kommer att tas i anspråk kopplat till ändringstillståndet. För länsstyrelsens kännedom är en inventering planerad till sommaren 2022. Det kommer finnas tid att justera i layouten om något tidigare ej känt fynd skulle dyka upp.

Skoterled

Den skoterled som går strax väster om Inre Verkanliden kan komma att påverkas av risk för iskast beroende på slutlig layout av vindkraftverken. Riskavståndet ökar med 40 meter jämfört med gällande tillstånd. Bolaget åtar sig att samråda med aktuell skoterklubb innan byggstart för att vid behov justera skoterledens sträckning för att minimera risken för iskast.

Ekonomisk säkerhet

Bolaget vidhåller att den ekonomiska säkerheten ska uppgå till ett belopp om 700 000 kr per verk jämte indexuppräknings. Enligt bolagets uppfattning är summorna väl tilltagna och inkluderar därmed även högre vindkraftverk. Bolagets beräkningar över kostnader påverkas ej av att en domstol i annat ärende fastställt ett högre belopp för säkerheten.

Övrigt

En ljudberäkning enligt Nord2000 kommer i samband med samråd om slutlig placering av vindkraftverk att redovisas till tillsynsmyndigheten.

Storumans kommun

Ljudspridning vid nedisning

Att redovisa en ljudbild om det uppstår is på vingarna är svårt. Ljudbilden förändras efter den ispåbyggnad som råder vid just det tillfället. Hur formen på ispåbyggnaden ser ut beror till stor del på vindhastighet, luftfuktighet och i övrigt rådande väderlek. Bolaget kommer att förhålla sig till det ljudvillkor om 40 dB vid bostad som finns i det befintliga miljötillståndet. Bolaget kommer kontinuerligt övervaka funktionen av avisningssystem.

Risk för iskast

Vid vissa väderförhållanden finns en förhöjd risk för iskast från vindkraftverken. Framför allt när temperaturen ligger runt noll och det är fuktigt i luften.

Riskzonen för iskast räknas ut med formeln Navhöjd + Rotordiameter. Aktuell ändring avser 40 meter högre vindkraftverk, inte större rotordiameter. Riskzonens radie blir således 40 meter längre ut från vindkraftverket.

Hur allmänheten ska uppmärksammas vid förhöjd risk kommer samrådas med tillsynsmyndighet, skoterklubb, rennäring och övriga berörda parter. Då förutsättningarna skiljer sig mellan olika vindkraftsprojekt är det lämpligt att en plan för varningssystem utvärderas utifrån just detta projekt när layout av vindkraftverk, internt vägnät och anslutningsvägar är fastställt.

Avisningssystem

Vindkraftverken övervakas kontinuerligt och kommer att utrustas med avisningssystem. Då teknikutvecklingen går snabbt framåt och varje vindkraftstillverkare har sina egna system för avisning, går det inte att i dagsläget fastslå vilket typ av system som kommer installeras på Verkanliden.

Stöttingfjällets miljöskyddsförening m.fl.

Inget av det som anförs eller bifogas är av relevans för denna prövning. Det finns således inget för bolaget att bemöta.

South Lapland Airport

Bolaget noterar att flygplatsen inte har något att erinra mot den planerade vindparken. Bolaget åtar sig att bekosta den administrativa kostnaden det innebär för flygplatsen att ändra sina hindersytor.

Information

Detta tillstånd befriar inte bolaget från skyldigheten att iaktta vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning eller verksamhet som tillståndet avser.

Villkoren kan enligt 24 kap. 5 § miljöbalken komma att ändras om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts.

Ändringar i verksamheten får inte ske utan att tillsynsmyndigheten i god tid underrättats. Tillsynsmyndigheten prövar om ändringarna kräver anmälan eller om tillstånd måste sökas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, se bilaga. Skrivelsen ska ha kommit in till länsstyrelsen senast den 12 oktober 2022.

Beslut har fattats av ordförande Hannah Grahn och miljöskunnig Per Hansson med miljöhandläggare Annika Söderlund som föredragande.

Information om hur vi hanterar personuppgifter finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Hur man överklagar

E-postkopia

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se + kungörelse
Havs- och vattenmyndigheten havochvatten@havochvatten.se
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden Storumans kommun,
mbn@storuman.se
Energimyndigheten, registrator@energimyndigheten.se
Luftfartsverket, lfvcentralregistratur@lfv.se
Försvarmakten, exp-hkv@mil.se
Kammarkollegiet, registratur@kammarkollegiet.se
Trafikverket, trafikverket@trafikverket.se
Sametinget, kansli@sametinget.se
Vapsten sameby, info@vapstensameby.se, inger-ann@vapstensameby.se
Vilhelmina flygplats, johan.hagelberg@vilhelmina.se,
airport@vilhelmina.se
per.anders.ostling@fredolsoen.com
MSB registrator@msb.se
Teracom, vindkraft-lst@teracom.se
SGU, sgu@sgu.se
Bergsstaten, mineinspect@bergsstaten.se
Sollidens skoterklubb jimmy.lindberg@storuman.se
Västerbottens museum info@vbm.se
Västerbottens ornitologiska förening bertil.stromberg@eidola.se

Kopia

Kommunkansli Storumans kommun + kungörelse
Närboende i Skarvsjöby + kungörelse
Stöttingfjällets miljöskyddsförening m.fl., s.rudin@hotmail.se

Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

Datum
2022-09-07

Ärendebeteckning
551-6007-2020
Anläggningsnummer
2421-501-03

46(46)

Bilaga 1

Hur man överklagar till Mark- och miljödomstolen

Miljöprövningsdelegationens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen, men överklagandet ska lämnas eller skickas till Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Västerbotten. Överklagandet ska vara skriftligt.

Ange följande

Grundkrav

- Ange tydligt vilket beslut överklagandet gäller, exempelvis genom att ange ärendebeteckning (t.ex. 551-1234-2018) och beslutsdatum.
- Redogör för om miljöprövningsdelegationens beslut är fel i sin helhet eller i vissa delar. Motivera ställningstagandet och skriv tydligt hur ni anser att beslutet bör ändras.
- Ange vilka bevis ni vill att domstolen tittar på och vad de olika bevisen ska styrka. Skriftliga bevis lämnas in samtidigt som överklagandet.
- Om ombud anlitas bör en skriftlig fullmakt skickas med.

Kontaktuppgifter

Ange ert namn, personnummer eller organisationsnummer, adress, adress till arbetsplats, e-postadress, telefonnummer till bostad och arbetsplats samt mobilnummer. Vid hemligt telefonabonnemang behöver telefonnummer bara uppges om domstolen frågar efter det.

Om det finns en enskild motpart ska, i möjligaste mån, samma kontaktuppgifter som anges ovan lämnas för denna motpart.

Om ombud anlitas ska även ombudets namn, postadress, e-postadress, mobiltelefonnummer och telefonnummer till arbetsplatsen anges.

Skicka överklagandet

Överklagandet skickas via e-post eller brev.

E-post	vasterbotten@lansstyrelsen.se
Brev	Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Västerbotten 901 86 Umeå

Miljöprövningsdelegationens måste ha fått överklagandet **senast den 12 oktober 2022**, annars kan överklagandet inte tas upp.

Om den som överklagar är en **part som företräder det allmänna**, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.